

Cuvânt înainte

Implementarea programului de realizare a rețelei europene Natura 2000 aduce cu sine numeroase oportunități și elemente de progres în toate domeniile care privesc protejarea naturii în țara noastră, și la nivelul tuturor factorilor implicați: instituțiile guvernamentale angrenate în problematica biodiversității, organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul protejării naturii, institutele de cercetări, factorii de conducere ai parcurilor naturale sau ai altor zone protejate, jurnaliștii, populația care trăiește în cadrul sau în vecinătatea unor zone protejate, organizațiile cu specific turistic. Implementarea rețelei Natura 2000 și gestionarea zonelor desemnate să facă parte din această rețea, vor influența munca și viața multor oameni.

În cadrul procesului de implementare a programului Natura 2000 în țara noastră, prezentul document urmărește să fie un instrument coerent și informativ asupra acestui program, mai cu seamă în ceea ce privește progresul și implicațiile pentru România, cu atât mai mult cu cât programul ar putea interesa categorii largi de specialiști și factori de decizie ai societății noastre, așa cum s-a menționat anterior. Scopul acestui material este de a informa publicul, într-o manieră accesibilă, asupra implicațiilor care derivă din programul Natura 2000 și care reprezintă elemente de interes pentru România. O parte a acestui document se constituie într-un manual urmărind să sprijine administratorii zonelor incluse în rețeaua Natura 2000 și în activitatea de elaborare a planurilor necesare de gestionare a acestor zone.

Acest document reprezintă rezultatul cooperării dintre specialiștii români și cei olandezi, în domeniul politicii de protejare a naturii. Proiectul care a făcut posibilă această cooperare a început în ianuarie 2004, fiind finanțat de guvernul Olandei.

Este speranța noastră că acest document va servi tuturor celor implicați în protejarea naturii și biodiversității din România, specialiști și în general, tuturor celor interesați în conservarea bogatului patrimoniu biologic al țării noastre. În fond, natura ne interesează pe toți, fie din punct de vedere profesional, fie pentru aspectele sale recreaționale sau educative. Turiștii români sau străini, lucrătorii din agricultură, jurnaliștii, elevii, profesorii: cu toții ar trebui să avem o mai bună înțelegere a structurii de protejare a naturii pe care o reprezintă programul Natura 2000 și a formei pe care aceasta o va avea în România. O țară care deține atât de multe valori demne de a fi protejate cu devotament și eficiență.

Este important să subliniem că 'protejarea' nu înseamnă neapărat 'limitări și restricții'. Natura 2000 permite atât conservarea cât și dezvoltarea pe mai departe a bogatei biodiversități a României. Aceasta deschide oportunități în numeroase direcții: de la un turism durabil la o combinație între activitățile agricole și alternativele de protejare a naturii; opinia și implicarea cetățenilor sunt considerate ca fiind deosebit de importante. În cele din urmă, natura nu aparține doar celor implicați profesional în conservarea ei, ci nouă, tuturor.

Sperăm ca acest document să fie folositor și relevant, și să ne asigure un sprijin în menținerea și promovarea valorilor naturale, pentru a ne bucura de întreaga lor diversitate și de minunata noastră țară.

București, toamna 2006

D-na Sulfina Barbu
[Semnături]

Cuprins

Introducere

Protejarea naturii în România	1
Contextul european	1
Cui se adresează acest document?	3
Cum citim acest document?	3
De ce protejăm natura?	5
Importanța rețelei Natura 2000	5
Remarcabilele valori naturale ale României	7

Partea I: Natura 2000 în România

I.1	Prezentarea programului Natura 2000	9
I.1.1	Directiva privind habitatele	9
I.1.2	Directiva privind păsările	11
I.1.3	Procesul de selectare a ariilor	13
I.1.4	Convenții și tratate internaționale	15
I.2	Protejarea și gestionarea ariilor Natura 2000	17
I.2.1	Articolul 6(1) din Directiva privind habitatele	17
I.2.2	Articolul 6(2) din Directiva privind habitatele	19
I.2.3	Articolul 6(3) și Articolul 6(4) din Directiva privind habitatele	21
I.3	Transpunerea Directivelor europene în legislația din România	23
I.3.1	Legea nr. 462/2001	23
I.3.2	Responsabilități	23
I.3.3	Programul de implementare a rețelei Natura 2000 în România	27

Partea 2: Strategia de comunicare

2.1	Introducere, modalități de abordare	29
2.1.1	Cele șapte etape ale procesului de dezvoltare a comunicării	31
2.2	Etapa 1 Planificarea comunicării și creșterea valorii ariei protejate	31
2.2.1	Punctul de pornire	33
2.3	Etapa 2 Condițiile inițiale: responsabilitățile și obiectivele echipei manageriale	33
2.3.1	Obiectivul principal al activităților echipei manageriale	33
2.3.2	Responsabilitățile structurilor administrative responsabile ale ariei protejate	33
2.3.3	Condițiile inițiale: canalele de comunicare existente	35
2.4	Etapa 3 Grupurile de părți interesate aferente ariei protejate Natura 2000	37
2.4.1	Analiza părților interesate	39
2.4.2	Întâlnire de lucru	41
2.4.3	Chestionar	47
2.5	Etapa 4 Identificarea problemelor cheie	51

2.6	Etapa 5 Mecanisme de abordare a problemelor cheie	51
2.6.1	Explicații directe	51
2.6.2	Comunicarea la distanță	51
2.6.3	Materiale	53
2.6.4	Mijloace de informare în masă	53
2.6.5	Evenimente	53
2.6.6	Alte mecanisme destinate schimbului de informații	53
2.7	Etapa 6 Structura strategiei de comunicare	55
2.8	Etapa 7 Organizare/buget	57
2.8.1	Organizare/planificare	57
2.8.2	Definirea bugetului	57
2.9	Etapa 8 Evaluarea impactului	59

Partea 3: Gestionarea ariilor Natura 2000

3.1	Procesul de elaborare a planului de gestionare (9 faze)	61
3.1.1	Procesul de planificare	61
3.1.2	Programul de elaborare a planului de gestionare	63
3.2	Descrierea generală a planului de gestionare	65
3.3	Faza 1: Pregătirea	67
3.3.1	Stabilirea echipei de elaborare a planului de gestionare	67
3.3.2	Selectarea tipului de plan de gestionare	67
3.3.3	Elaborarea analizei privind părțile interesate și a planului de participare	71
3.3.4	Evaluarea resurselor	73
3.3.5	Identificarea cadrului legal	75
3.4	Faza 2: Elaborarea capitolului introductiv (Fișa de date și sumarul)	79
3.4.1	Fișa de date	79
3.4.2	Sumarul	81
3.4.3	Obiectivul planului	81
3.4.4	Cuprinsul capitolului introductiv	81
3.5	Faza 3: Descrierea ariei protejate	83
3.5.1	Cuprinsul descrierii ariei protejate	83
3.6	Faza 4: Evaluarea caracteristicilor	91
3.7	Faza 5: Definirea obiectivelor	91
3.7.1	Obiective	91
3.7.2	Indicatori	93
3.8	Faza 6: Elaborarea planului de acțiune	95
3.8.1	Conversia obiectivelor în soluții alternative de gestionare	95
3.8.2	Elaborarea formularului de acțiune în vederea gestionării	95

3.9	Faza 7: Stabilirea procedurilor de monitorizare, analiză și raportare	97
3.9.1	Prevederi ale legislației europene privind monitorizarea și raportarea	99
3.9.2	Monitorizarea și analiza în contextul planului de gestionare	99
3.10	Faza 8: Asigurarea resurselor, aprobarea planului de gestionare și acțiunile educative	101
3.10.1	Resursele și bugetul planului de gestionare	101
3.10.2	Aprobarea planului de gestionare, activități educaționale	101
3.11	Faza 9: Elaborarea planurilor anuale de lucru	103

Anexe

Exemplu privind sistemul de zonare a ariei protejate	105
Formular de acțiune în vederea gestionării	111
Formular pentru planul de lucru anual	113
Bibliografie	115

Caseta editorială

Autori și editori	121
Adrese de contact	121
Informații suplimentare	123

Protejarea naturii în România

Implementarea programului realizare a rețelei europene Natura 2000 aduce cu sine numeroase oportunități și elemente de progres în toate domeniile care privesc protejarea naturii în țara noastră, și prin urmare, la nivelul tuturor factorilor implicați. Acest volum se adresează tuturor celor angrenați în problematica biodiversității din țara noastră, în cel mai larg sens. În mod evident, putem include aici organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul protejării naturii, institutele de cercetări, factorii de conducere ai parcurilor naturale sau ai altor zone protejate, jurnaliștii, populația care trăiește în cadrul sau în vecinătatea unor zone protejate, organizațiile cu specific turistic. Implementarea rețelei Natura 2000 și gestionarea zonelor desemnate să facă parte din această rețea, sunt de natură să influențeze munca și viața multor oameni.

În cadrul procesului de implementare a programului Natura 2000 în țara noastră, prezentul volum urmărește să fie un instrument coerent și informativ asupra acestui program, în ceea ce privește progresul și implicațiile pentru țara noastră, cu atât mai mult cu cât programul ar putea interesa toate categoriile menționate anterior. Acest material informează publicul, într-o manieră accesibilă, asupra implicațiilor și evoluțiilor care derivă din programul Natura 2000 și care reprezintă elemente de interes pentru România, conturând de asemenea, realizările actuale în cadrul programului Natura 2000 în țara noastră. Comunicarea privind natura și protejarea acesteia în general, și în cadrul rețelei Natura 2000, în special, se bucură de o atenție specială. În final, o parte a prezentului document constă dintr-un manual urmărind acordarea de sprijin către administratorii (custozii) zonelor incluse în rețeaua Natura 2000 și în activitatea de elaborare a planurilor necesare de gestionare a acestor zone.

Acest document va servi tuturor celor implicați în protejarea naturii și biodiversității din România, adresându-se de asemenea unei categorii mai largi a publicului. În fond, natura ne interesează pe toți, fie din punct de vedere profesional, fie pentru aspectele sale recreaționale sau educative. Turiștii români sau străini, lucrătorii din agricultură, jurnaliștii, elevii, profesorii: cu toții ar trebui să avem o mai bună înțelegere a structurii de protejare a naturii pe care o reprezintă programul Natura 2000 și a formei pe care aceasta o va avea în România. O țară care deține atât de multe valori demne de a fi protejate cu devotament și eficiență. Este important să se sublinieze că 'protejarea' nu înseamnă neapărat 'limitări și restricții'. Natura 2000 permite atât conservarea cât și dezvoltarea pe mai departe a bogatei biodiversități a României. Aceasta deschide oportunități în numeroase direcții: de la un turism durabil la o combinație între activitățile agricole și alternativele de protejare a naturii; opinia și implicarea cetățenilor sunt considerate va fiind deosebit de importante. În cele din urmă, natura nu aparține doar celor implicați profesional în conservarea ei, ci nouă, tuturor.

Contextul european

Dat fiind faptul că interesele privind factorii naturali nu sunt în mod necesar limitați la nivelul frontierelor de stat, este rezonabil ca aceste aspecte să fie abordate, atât din punct de vedere al speciilor, cât și al habitatelor, într-un context internațional. Uniunea Europeană și-a asumat o responsabilitate aparte privind conservarea speciilor și habitatelor naturale care se află în pericol de dispariție. Această responsabilitate este legată de crearea unei rețele care va include un eșantion reprezentativ din toate aceste specii și habitate prioritare, în vederea protejării corespunzătoare a acestora, garantând viabilitatea acestora pe termen lung. Această rețea – numită Natura 2000 – se va opune tendinței actuale de fragmentare a habitatelor naturale. Uniunea Europeană asigură o platformă logică și o structură organizatorică corespunzătoare. Toate statele care au aderat la Uniunea Europeană sau care aspiră la statutul de membru, se confruntă așadar cu problematica rețelei Natura 2000 și cu necesitatea de a adopta Directivele privind păsările și habitatele. Fiecare stat membru poate alege propriile mecanisme pentru a se angaja în acest efort colectiv. Uniunea Europeană sprijină crearea acestei rețele, asigurând de asemenea instrumentele necesare întreținerii acesteia, transformând de fapt

Natura 200 într-o piatră de temelie a politicii de conservare a naturii în cadrul Uniunii Europene. Această politică solicită participarea tuturor factorilor naționali și locali la selectarea ariilor care vor fi incluse în această rețea și la elaborarea planurilor necesare pentru întreținerea și protejarea acestora.

Cui se adresează acest document?

Scopul rețelei Natura 2000 nu este acela de a crea niște așa-numite sanctuare care să excludă sistematic prezența oricărei activități umane. Conservarea biodiversității în ariile de protejare desemnate va necesita, de fapt, menținerea și promovarea unor activități umane. De exemplu, pentru a menține o anumită caracteristică a unei arii (pajiște) care permite dezvoltarea anumitor specii florale și faunistice. Noile planuri sau proiecte ar trebui apreciate din punct de vedere al oricăror efecte semnificative asupra ariilor Natura 2000, astfel încât aceste efecte să nu fie ignorate și să poată fi evaluate în avans. Autoritățile pot cu siguranță, să permită desfășurarea anumitor activități, în măsura în care evaluările nu indică faptul că acestea vor avea un efect negativ asupra ariei protejate respective.

Există însă și alte considerente, dincolo de cele de natură legală. Este important ca oamenii să înțeleagă și să se conecteze la ideea de a proteja natura și de a conserva biodiversitatea existentă. De altfel, măsurile care se iau în vederea asigurării protecției și conservării, beneficiază întotdeauna de sprijin din partea unei categorii largi a populației. Acest lucru nu este deservit nicidecum prin simpla împrejmuire a ariilor protejate sau prin interzicerea tuturor activităților umane în aria respectivă. Din contră, ariile trebuie să includă activități umane care sunt compatibile cu scopurile conservării, iar oamenii trebuie să fie capabili de a vedea prin propria experiență de ce o anumită arie merită protejată. Oamenii nu trebuie ținuti la distanță de zonele bogate în factori naturali de valoare, ci trebuie lăsați și încurajați să se bucure de frumusețea acestor valori cât mai mult cu putință. Sintagma ‘cât mai mult cu putință’ descrie un factor de relativitate care trebuie luat atent în considerare, fiind dependent de mai mulți parametri (aria protejată, tipul de activitate umană, anotimpul, valoarea educațională, interesul economic etc.). A exclude orice altă categorie în afară de specialiști de la grija și de la bucuria de a trăi experiența (protejării) naturii ar fi contraproductiv și în opoziție cu concepția europeană intrinsecă programului Natura 2000.

Acest volum este de aceea, merit să sprijine și să informeze toți factorii implicați și/sau interesați în aplicarea programului Natura 2000 în România. O anumită parte a acestui document este elaborată sub forma unui ghid destinat administratorilor (custozilor) de arii (actuale și/sau viitoare) din cadrul rețelei naționale Natura 2000. Pentru acești specialiști a fost elaborat și un manual, de asemenea inclus în acest volum, merit să ajute administratorii de arii protejate în activitatea de elaborare a planurilor necesare de gestionare a zonelor Natura 2000 respective.

Documentul se adresează de asemenea:

- Instituțiilor guvernamentale implicate în politica de conservare a naturii și în implementarea acesteia;
- Factorilor din structurile administrative ale ariilor Natura 2000;
- Institutelor de cercetări și organizațiilor neguvernamentale;
- Cetățenilor, lucrătorilor agricoli situați în/lângă ariile protejate, locuitorilor interesați;
- Turiștilor/organizațiilor de turism;
- Instituțiilor de educație, cadrelor didactice, studenților/elevilor;
- Jurnaliștilor / lucrătorilor din domeniul mass-media.

Cum citim acest document?

Acest document este împărțit în trei părți principale, la care se adaugă anexele. Fiecare capitol începe cu o explicație privind noțiunile discutate și poate fi citit separat de alte capitole. Puteți fie să citiți documentul capitol cu capitol până la sfârșit, fie să-l răsfoiți, concentrându-vă asupra acelor aspecte pe

care le considerați a fi relevante pentru dumneavoastră. Pentru a înlesni acest proces, consultați această scurtă introducere privind cuprinsul și categoria de cititori căreia i se adresează fiecare capitol.

Partea 1 tratează conceptul Natura 2000. Sunt discutate aici, Directivele privind păsările și habitatele, acestea formând împreună cadrul rețelei Natura 2000. Sunt subliniate de asemenea consecințele care derivă din implementarea acestui program în România.

Acest capitol se adresează în principiu, tuturor celor interesați în introducerea programului Natura 2000 în România, fiind menit să asigure părților interesate, specialiștilor și publicului larg, un acces facil la informațiile cu caracter general.

Partea 2 conține un îndrumar privind comunicarea, conștientizarea și participarea publicului, descriind modul în care este posibilă abordarea publicului și/sau a altor factori interesați din punct de vedere al strategiei de comunicare, în vederea creșterii gradului de conștientizare și participare. Importanța comunicării și participării publicului nu trebuie subestimată. Protejarea naturii este sprijinită în mare măsură de o participare cât mai largă a populației. O înțelegere elementară a importanței de care se bucură protejarea patrimoniului natural al acestei țări va permite o mai ușoară și eficientă implementare a politicii specifice rețelei Natura 2000.

Acest capitol se adresează mai ales specialiștilor din domeniul Natura 2000: personalul administrativ și instituțional al ariilor protejate, implicat în informarea publicului și confruntat adesea cu întrebări din partea cetățenilor. Capitolul poate fi utilizat și în sectorul educațional.

Partea 3 se concentrează asupra procesului de gestionare a ariilor Natura 2000. Planurile de gestionare, elaborate în mod specific pentru ariile respective sau integrate în alte planuri de dezvoltare, reprezintă căi pozitive și acceptate pe plan internațional de a realiza gestionarea practică a măsurilor de conservare. Legislația națională obligă la pregătirea unui plan de gestionare pentru fiecare arie Natura 2000. Acest capitol este menit să ofere o înțelegere a procesului de planificare și a fazei de pregătire pentru elaborarea planului de gestionare. Capitolul facilitează implementarea unui plan corespunzător de gestionare pentru ariile Natura 2000 din România, fiind conceput în mod specific pentru factorii responsabili de administrarea acestor zone.

Anexele aferente acestui document oferă informații suplimentare și ilustrații utile ale unor porțiuni din textul principal cuprins în diverse capitole.

De ce protejăm natura?

Importanța rețelei Natura 2000

Protejarea patrimoniului natural a jucat un rol crescând în politica Uniunii Europene din ultimii 25 de ani. În plus, concepția generală a acestei politici prevede faptul că problemele de mediu pot și trebuie să fie integrate în cadrul altor politici. Dacă patrimoniul nostru natural trebuie protejat, atunci deciziile privind unele probleme majore cum ar fi transportul, energia și agricultura trebuie luate ținând seama de impactul acestor activități asupra speciilor sălbatice și zonelor naturale. O abordare integrată a dezvoltării durabile este atât în interesul protejării naturii, cât și al nostru și al generațiilor viitoare. Aceasta nu înseamnă că natura și mediul vor anula importanța tuturor celorlalți factori. Potrivit modului de abordare adoptat de Uniunea Europeană, conservarea naturii poate fi compatibilă cu numeroase activități economice, poate crea locuri de muncă printr-o dezvoltare durabilă – adică prin găsirea căilor de a îmbunătăți calitatea vieții fără a afecta mediul și oamenii și fără a îngrădi posibilitățile de dezvoltare a generațiilor viitoare. Concepția Uniunii Europene și obligațiile legale ale statelor membre care derivă

Lined writing area with horizontal lines.

din aceasta, în domeniul protejării naturii, sunt incluse în Directivele Uniunii Europene privind păsările și habitatele.

Remarcabilele valori naturale ale României

Ca o consecință a poziționării sale geografice, țara noastră se bucură de existența unei biodiversități unice atât la nivelul ecosistemelor și speciilor, cât și la nivel genetic. Pe teritoriul României se reunesc nu mai puțin decât cinci regiuni biogeografice, dintre care două: cea stepică și cea pontică, reprezintă elemente naturale noi adăugate la zestrea Uniunii Europene, marcând introducerea a numeroase noi tipuri de habitate și specii. Pe de altă parte, prin intrarea României în Uniunea Europeană se vor deschide noi perspective în direcția întăririi sistemelor de protejare a mediului natural. Aderarea va atrage după sine introducerea unor noi instrumente de protejare precum și îndemnul de a crea o legătură între valoroasele noastre arii naturale și rețeaua ecologică europeană a zonelor protejate, numită Natura 2000.

În ultimele decenii, odată cu dezvoltarea activităților umane, s-a creat o presiune crescândă asupra biodiversității. Salvagardarea și promovarea acestei biodiversități prin rezolvarea unor probleme de mediu cum ar fi: eroziunea și degradarea solului, poluarea și utilizarea nedurabilă a resurselor naturale, ar trebui să își găsească un loc prioritar pe agenda publică și politică. Natura 2000 oferă numeroase instrumente utile în acest sens, iar extinderea rețelei Natura 2000 prin includerea și gestionarea ariilor protejate din România, reprezintă un pas important în direcția conservării peisajului și biodiversității. Cu alte cuvinte, în ceea ce privește fondul natural, această rețea servește atât intereselor României, cât și celor ale Uniunii Europene.

După cum se cunoaște, România are numeroase valori naturale demne de a fi protejate. Țara noastră este gazda unor tipuri unice și extinse de habitate, de la păduri mature aproape virgine, pajiști și stepe bogate în specii floristice, la mlaștini întinse, posibil, fără echivalent în Uniunea Europeană. De asemenea, lanțul Carpatic reprezintă un bastion vital al carnivorelor mari. În partea Europei situată la vest de Rusia, România deține aproximativ 25% din efectivele de urs brun (4.350 de exemplare), aproximativ 40 % din populația de lupi (2.750) și 25% din exemplarele de râs eurasiatic (1.800). Aceasta situează în mod ferm țara noastră pe harta Uniunii Europene, ca o importantă zonă naturală. Delta Dunării reprezintă probabil, zona deltaică cea mai puțin afectată din Europa. Mlaștinile sale constituie un patrimoniu natural unic, caracterizat prin prezența unei bogate biodiversități, fiind de asemenea un puternic bastion al unor importante populații de păsări. Datorită existenței acestei zone unice și a trăsăturilor sale specifice, prin aderarea României la Uniunea Europeană, mai mult de 3000 de perechi de pelicani – reprezentând peste 80% din efectivul european! – vor fi protejate prin Directiva Uniunii Europene privind păsările.

Aceste valori naturale reprezintă bunuri de preț ale țării, iar când sunt atât de diverse ca în țara noastră, acestea devin cu atât mai pregnante. Rezervațiile naturale constituie o mare atracție pentru turismul ecologic și durabil, pentru europeni sau pentru alți turiști din străinătate, care se bucură de drumețiile în natură, de observarea faunei sălbatice și de interacțiunea cu elementele de cultură tradițională. Aceste rezervații oferă frumuseți care pot fi admirate în mod activ. Iar lucrul cel mai important este că acestea oferă oportunități pentru dezvoltare și pentru crearea de locuri de muncă, fără să afecteze în mod necesar scopurile activităților de protejare.

I. Natura 2000 în România

Rezervațiile naturale ale Europei au fost sever asaltate ca urmare a dezvoltării economice din ultimele decenii. Impactul activităților antropice, cum ar fi cele agricole, dezvoltarea ariilor urbane și investițiile din domeniul infrastructurii au condus la pierderea și fragmentarea a numeroase habitate din Europa, ducând de asemenea numeroase specii în stadiul de a fi amenințate cu dispariția. Prin recunoașterea acestui pericol, protejarea naturii a început să joace un rol tot mai important în politica europeană din ultimii 25 de ani. Aceste preocupări au condus la elaborarea a două Directive de o importanță deosebită în protejarea naturii din toate statele membre.

Directiva privind păsările, emisă în aprilie 1979 (79/402/EEC), a fost primul act legislativ menit să protejeze speciile de păsări și mediile lor naturale. Aceste măsuri de protecție au fost extinse prin Directiva privind habitatele (92 / 43 / EEC), din 1992, care acoperea un spectru larg de habitate și de specii faunistice. Ambele Directive sunt menite să contribuie la protejarea biodiversității prin crearea unei rețele ecologice europene de arii protejate numită Natura 2000. Înființarea rețelei Natura 2000 reprezintă "fundamentul politicii comunitare de conservare a naturii". Directiva privind păsările prevede stabilirea la nivel național a unor arii de protecție specială (SPA – Special Protection Areas), iar Directiva privind habitatele solicită selectarea la nivel național și european a unor arii speciale de conservare (SAC – Special Areas of Conservation) (Capitolul I.1.1). Introducerea unor măsuri efective de conservare și protejare pentru ariile Natura 2000, reprezintă o sarcină uriașă care necesită participarea tuturor părților implicate sau afectate.

I.1 Prezentarea programului Natura 2000

Acest capitol face o introducere a programului Natura 2000 și explică procedurile aferente ariilor Natura 2000.

Prevederile Directivelor privind păsările și habitatele constituie principalele reglementări în acest domeniu, fiind necesară cunoașterea lor de către orice factor afectat de înființarea și gestionarea unor arii aparținând rețelei Natura 2000. Prin asimilarea tuturor implicațiilor care derivă din aceste prevederi, este posibil să se înțeleagă de ce procedurile din cadrul programului Natura 2000 au forma pe care o au, ce anume determină procesul de selectare a unei anumite arii și cum se poate elabora un plan viabil de gestionare a ariei Natura 2000, după selectarea acesteia. Din acest punct de vedere, atât Directiva privind păsările cât și cea privind habitatele au o importanță deosebită și vor fi discutate în cele ce urmează. În cazurile în care terminologia nu este clar definită în aceste Directive, va fi adoptată interpretarea dată de Comisia Europeană prin documentul: 'Gestionarea ariilor Natura 2000, prevederile Articolului 6 din Directiva 92/43/EEC privind habitatele'. În plus față de programul Natura 2000, există și alte acorduri internaționale privind conservarea naturii. Acestea vor fi discutate pe scurt, în măsura în care sunt relevante pentru înțelegerea conceptului Natura 2000.

I.1.1 Directiva privind habitatele

Acest act normativ (92/43/EEC) poate fi împărțit în trei capitole. Capitolul I cuprinde Articolele 1 și 2, și poartă denumirea de 'Definiții'. Acest capitol stabilește scopul Directivei, și anume: 'de a contribui la asigurarea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei de pe teritoriul european al statelor membre cărora li se aplică prezentul Tratat'. Aici sunt cuprinse de asemenea măsurile care trebuie prevăzute pentru a menține și reface anumite habitate și specii 'la un nivel favorabil de conservare' (Articolul 2(2)). În același timp, aceste măsuri trebuie să 'țină seama de cerințele de ordin economic, social și cultural, precum și de specificul local' (Articolul 2(3)). Nivelul favorabil de conservare este definit de Articolul 1(e) pentru habitatele naturale și de Articolul

I(i) pentru specii. Nivelul de conservare pentru habitatele naturale, este favorabil când:

- Domeniul natural și suprafața pe care o acoperă habitatul sunt stabile sau în creștere;
- Există sau este probabil să existe în viitorul previzibil, structuri și funcționalități specifice necesare menținerii pe termen lung a habitatului;
- Nivelul conservării speciilor tipice este favorabil.

Nivelul de conservare al speciilor, este favorabil când:

- Datele care privesc dinamica efectivelor din speciile respective, indică o capacitate de autosusținere pe termen lung și faptul că acestea constituie o componentă viabilă a habitatelor naturale în care se găsesc;
- Domeniul natural al speciilor nu este mai redus și nici nu se întrevide probabilitatea ca acesta să fie redus în viitorul previzibil;
- Există și probabil, va continua să existe un habitat suficient de mare pentru a asigura menținerea efectivelor speciilor pe termen lung.

Sintagma ‘să țină seama de cerințele de ordin economic, social și cultural, precum și de specificul local’ servește unei dezvoltări durabile odată cu menținerea sau refacerea anumitor habitate și specii la un nivel favorabil de conservare. Cu alte cuvinte: prin conservarea unei zone și a unor specii nu se exclude exercitarea unor activități (noi). Aceasta necesită o evaluare amănunțită a consecințelor pe care aceste activități le poate avea. Natura 2000 nu este concepută pentru a promova protejarea naturii în dauna dezvoltării economice sau de altă natură.

Introducerea unor măsuri agro-ecologice în cadrul unui plan de gestionare constituie un bun exemplu al modului în care cerințele de ordin socio-economic pot fi luate în considerare în conformitate cu Articolul 2(3). Astfel de măsuri agro-ecologice pot include acorduri cu lucrătorii agricoli locali, privind activitățile desfășurate pe terenurile acestora când sunt prezente habitate sau specii de tipul celor prevăzute în Directive. Această abordare poate fi considerată ca fiind un tip de gestionare a resurselor naturale comunitare (Community Based Natural Resource Management – CBNRM).

Deoarece există numeroase astfel de combinații posibile între activitățile de protejare a naturii și alte activități (economice), este important să se înțeleagă faptul că printr-o abordare integrată se creează o bază solidă pentru protejarea biodiversității.

Următoarele capitole descriu prevederile specifice ale Directivei privind habitatele. Articolele 3 până la 11 se referă la ‘Conservarea habitatelor naturale și habitatelor de specii’ și cuprind prevederi și cerințe referitoare la înființarea și conservarea rețelei Natura 2000. De un interes aparte se bucură Articolul 6, care cuprinde prevederi referitoare la conservarea și gestionarea ariilor Natura 2000.

Articolele de la 12 la 16 sunt reunite sub titulatura ‘Protejarea speciilor’. Aceste articole prevăd măsurile de protejare a speciilor faunistice și floristice strict ocrotite, listate în Anexa IV din Directiva privind habitatele. Aceste măsuri sunt necesare pentru a asigura protejarea corespunzătoare a acelor specii care se află în afara rețelei Natura 2000 și care ar putea să nu beneficieze de prevederile Articolului 6.

1.1.2 Directiva privind păsările

Schema de alcătuire a Directivei privind păsările (79/409/EEC) este oarecum similară celei descrise pentru Directiva privind habitatele, cu excepția faptului că nu mai există o împărțire pe capitole.

În particular, Capitolul ‘Conservarea habitatelor naturale și habitatelor de specii’ din Directiva privind habitatele își găsește un echivalent în Articolele 3 și 4 din Directiva privind păsările.

Între schemele adoptate de către cele două Directive există o suprapunere. În primul rând, ariile de

protecție specială clasificate în cadrul Directivei privind păsările, sunt acum integrate în rețeaua Natura 2000. Articolul 3(1) din Directiva privind habitatele prevede că 'Rețeaua Natura 2000 va include ariile de protecție specială clasificate de către statele membre ca urmare a aplicării Directivei 79/409/EEC'. Comisia consideră că prevederile Articolelor 6(2), (3) și (4) din Directiva privind habitatele sunt aplicabile ariilor de protecție specială (Articolul 7, Directiva privind habitatele). Prevederile Articolului 6(1) nu se aplică ariilor de protecție specială. Prevederi specifice ariilor de protecție specială, analoge celor din Articolul 6(1), se găsesc în Articolele 4(1) și (2) din Directiva privind păsările.

În conformitate cu Articolul 4(1) din Directiva privind păsările, speciile de păsări cuprinse în Anexa I a acestui act normativ, necesită măsuri speciale de conservare privind habitatele, în vederea asigurării supraviețuirii și înmulțirii în aria lor de distribuție. În plus, fiecare stat membru trebuie să aleagă arii de protecție specială adecvate pentru conservarea acestor specii și să ia în considerare numărul și întinderea acestor arii. Conform Articolului 4(2) din Directiva privind păsările, speciile migratoare care nu sunt menționate în mod explicit în Anexa I, se bucură de aceleași măsuri de conservare privind habitatele.

1.1.3 Procesul de selectare a ariilor

Schema acestui proces din perspectiva Directivei privind păsările și a celei privind habitatele, este prezentată în Figura 1.1.

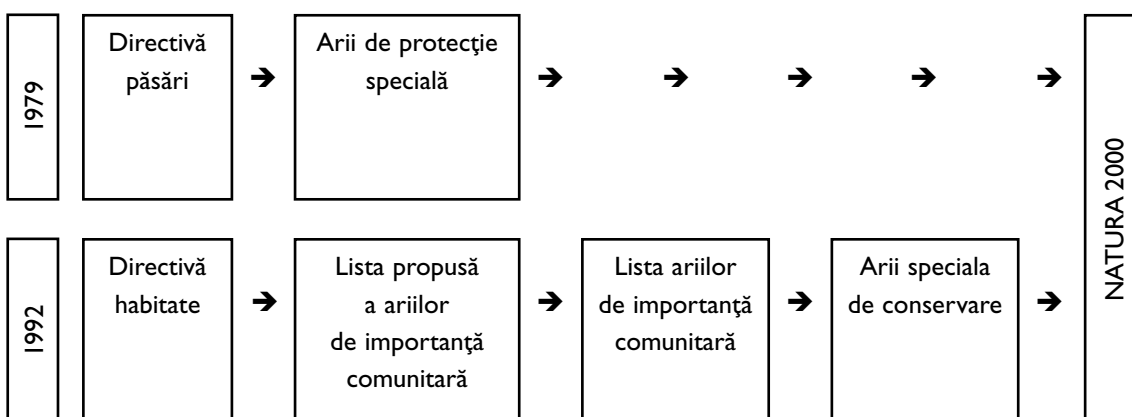

Figura 1.1. Procesul de selectare a ariilor

După cum se poate observa în figura de mai sus, ariile de protecție specială sunt selectate pe baza Directivei privind păsările. Aceste arii devin imediat parte a rețelei Natura 2000, după înștiințarea Comisiei Europene. Dimpotrivă, desemnarea ariilor speciale de conservare în conformitate cu Directiva privind habitatele, necesită nu mai puțin de trei pași (Figura 1.1).

Pe parcursul primului pas, statele membre ale Uniunii Europene sau statele candidate depun la Comisia Europeană o listă de propuneri pentru arii de importanță comunitară (pSCI - proposed Sites of Community Importance). Pentru fiecare astfel de arie se completează un formular standard de date, prin care se precizează motivul pentru care o anumită arie a făcut obiectul propunerii respective. După depunerea acestei liste (pasul al doilea), Comisia Europeană apreciază dacă ariile propuse se conformează într-adevăr prevederilor din Articolul 4(2) al Directivei privind habitatele. Această apreciere se face la nivel de comunitate și se bazează pe zonarea biogeografică a Uniunii Europene. În funcție de acoperirea biogeografică a listei ariilor propuse, Comisia Europeană poate solicita unei țări să depună o listă suplimentară. Rezultatul final al acestei aprecieri îl constituie adoptarea unei liste de arii de importanță comunitară (SCI – Sites of Community Importance) pentru o anumită țară.

Pasul al treilea implică desemnarea ariilor de importanță comunitară ca arii speciale de conservare. Acest proces trebuie să se producă pe în limita a 6 ani. O arie de importanță comunitară poate deveni o arie specială de conservare odată ce s-a realizat conformarea cu toate prevederile Directivei privind habitatele. Aceste prevederi solicită luarea tuturor măsurilor statutare, administrative sau contractuale pentru a asigura conservarea și gestionarea ariei respective. Aceste măsuri ar putea include elaborarea unor planuri de gestionare care, în România, au devenit un pas obligatoriu de urmat. Datele colectate în vederea completării formularului standard pentru aria de importanță comunitară propusă (pasul I) pot fi utilizate ca bază pentru elaborarea unor astfel de planuri.

1.1.4 Convenții și tratate internaționale

Deși acest volum se concentrează asupra rețelei Natura 2000 și prin urmare, asupra stabilirii și gestionării ariilor de protecție specială și a ariilor speciale de conservare, există și alte tratate și convenții internaționale care joacă un rol semnificativ în gestionarea factorilor naturali. Protejarea naturii este prin definiție o problemă internațională, dezvoltarea habitatelor și speciilor nelimitându-se în mod necesar în funcție de frontierele de stat. O abordare integrată, pregnant exemplificată de Natura 2000, devine astfel de o mare importanță.

Tratatele și convențiile prezentate în continuare, prevăd la rândul lor efectuarea unui proces de selectare a ariilor. Este probabil ca o parte din aceste arii să se suprapună cu cele delimitate în cadrul rețelei Natura 2000. Administratorii (custozii) acestor zone trebuie să fie conștienți de existența unor astfel de tratate și convenții, pentru a se asigura că planurile de gestionare pe care le-au întocmit se conformează și acestor norme (a se vedea partea a treia a prezentului document).

- Una din aceste convenții este cea privitoare la mlaștinile de importanță internațională, ținută la Ramsar, în 1971, și care a urmărit protejarea acestor habitate prin desemnarea unor așa-numite 'arii Ramsar'. Convenția a fost ratificată de 154 de țări, printre care și România. Țara noastră deține o arie Ramsar reprezentată de Delta Dunării.
- În 1970, din inițiativa UNESCO, a fost demarat programul "Omul și Biosfera". Acest program este conceput să desemneze așa-numitele "rezervații ale Biosferei" care includ zone de conservare pură și zone cu caracter multifuncțional. Aceste rezervații acoperă o mare varietate de arii naturale care satisfac anumite criterii necesare calificării în categoria enunțată. România deține trei rezervații ale biosferei: Parcul Național Retezat, Delta Dunării și Pietrosul Mare.
- În anul 1972, a fost încheiat sub egida UNESCO, tratatul internațional intitulat 'Convenția privind protejarea patrimoniului cultural și natural mondial' prin care se încurajează identificarea, protejarea și conservarea valorilor de culturale și naturale de o importanță deosebită pentru umanitate, răspândite pe tot cuprinsul Globului. O zonă relevantă din punct de vedere al acestui tratat, o constituie Delta Dunării.
- În 1973, la Viena, Consiliul Europei a lansat conceptul unei Rețele Europene a Rezervațiilor Biogenetice. Acest program a demarat în 1976, iar statele membre au acceptat să coopereze la crearea unui program de conservare a habitatelor naturale reprezentative, având o valoare deosebită din punct de vedere al conservării naturii în spațiul european.
- În 1975 a fost creată Diploma Europeană a Ariilor Protejate, care se acordă zonelor europene importante din punct de vedere al faunei, florei și peisajului și care se bucură de un grad deosebit de bun de protejare. Zonele respective trebuie să facă obiectul unor măsuri stricte de protejare și trebuie să integreze cu succes conservarea naturii și anumite activități umane.

Din punct de vedere al gestionării acestor arii – subiect tratat în detaliu în partea a treia a acestui document – toate obligațiile necesare bunei funcționări vor trebui luate în considerare pe parcursul elaborării planurilor de gestionare Natura 2000. În funcție de gradul de suprapunere al ariei Natura 2000 cu unul dintre tipurile de arii protejate menționate anterior, planurile de gestionare vor trebui ajustate pentru a include și eventuale cerințe suplimentare. Este de aceea foarte important să se țină seama nu numai de criteriile și prevederile specifice ariilor Natura 2000, dar și de cele aferente altor tratate și acorduri internaționale.

1.2 Protejarea și gestionarea ariilor Natura 2000

După cum s-a arătat în paragrafele anterioare, ariile care intră sub incidența Directivei privind habitatele sunt protejate în conformitate cu Articolul 6 din acest act normativ. În acord cu Articolul 7 al aceleiași Directive, ariile aferente Directivei privind păsările cad de asemenea sub incidența Articolului 6 din Directiva privind habitatele, astfel încât, celor două tipuri de arii protejate li se aplică în esență, aceleași reguli. Trebuie să cunoaștem exact prevederile Articolului 6 pentru a ne asigura că ariile de pe teritoriul României sunt gestionate corespunzător.

Pentru a nu compromite obiectivele Directivei, statele membre au obligația de a acționa în consecință. Înainte de desemnarea unei arii de importanță comunitară sau a unei arii speciale de conservare, prevederile Articolului 6(1) vor fi direct aplicabile ariilor din prima categorie. Tabelul 1.1 prezintă statutul unei arii protejate în paralel cu prevederile corespunzătoare din Articolul 6.

Tabelul 1.1. Prevederile aplicabile pe parcursul procesului de desemnare al ariilor protejate, conform Directivei privind habitatele și termenele limită corespunzătoare

<i>Statutul ariei protejate</i>	<i>revederi aplicabile ale Articolului 6</i>	<i>Termen limită</i>
Arie propusă de importanță comunitară	Opțional, 6(1), (2), (3) și (4)	2007
Arie de importanță comunitară	6(2), (3), (4)	2010
Arie specială de conservare	6(1), (2), (3) și (4)	2016

1.2.1 Articolul 6(1) din Directiva privind habitatele

În conformitate cu acest Articol, statele membre trebuie să stabilească un regim general de protejare a ariilor speciale de conservare, constând din așa-numite măsuri și inițiative pozitive, bazate pe stabilirea unor planuri de gestionare sau a unor acțiuni cu caracter statutar, administrativ sau contractual. O astfel de măsură sau inițiativă pozitivă ar putea fi reprezentată de exemplu, de marcarea locurilor de cuibărire de pe cuprinsul unor fânețe pentru a preveni distrugerea lor odată cu recoltarea materialului furajer. După cum s-a menționat anterior, Articolul 6(1) nu se aplică ariilor de protecție specială.

Articolul 6(1) se aplică tuturor ariilor speciale de conservare din rețeaua Natura 2000 și tuturor tipurilor de habitate cuprinse în Anexa I, sau speciilor din Anexa II care sunt prezente în aria respectivă, în afara cazurilor în care datele cuprinse în formularul standard stabilesc faptul că astfel de specii au o prezență nesemnificativă în cadrul ariei. Măsurile necesare de conservare vor avea în vedere menținerea sau refacerea nivelului favorabil de conservare a tipurilor de habitate naturale sau a speciilor de interes comunitar. Măsurile trebuie să țină seama de cerințele economice, sociale și culturale, precum și de trăsăturile cu specific local sau regionale prevăzute de Articolul 2(3). Un stat membru trebuie de asemenea, să ia în considerare influențele factorilor de mediu (aer, apă, sol, spațiu) care acționează asupra habitatelor și speciilor existente în cadrul unei anumite arii. Statele membre vor decide asupra măsurilor de conservare în raport cu cerințele ecologice specifice habitatelor naturale și speciilor în

cauză, și ținând seama de toate cerințele ecologice ale factorilor biotici și abiotici necesari pentru asigurarea unui nivel favorabil de conservare a tipurilor selectate de habitate și specii, incluzând relația acestora cu mediul. Deși aceste considerații pot suna oarecum complicat, principala ipoteză logică este aceea că măsurile de conservare depind și vor fi stabilite în funcție de caracteristicile unei arii și de speciile care se găsesc în aceasta. Din acest motiv, astfel de caracteristici trebuie cunoscute în detaliu înainte de stabilirea unor măsuri adecvate de conservare.

Cu toate acestea, în ceea ce privește gestionarea ariei protejate, Articolul 6(1) din Directiva privind habitatele nu dă indicații privind conținutul specific al planurilor de gestionare. Conform acestei Directive, elaborarea unor astfel de planuri nu este obligatorie, gestionarea ariilor putându-se realiza prin alte mijloace. În România, planurile de gestionare a ariilor Natura 2000 sunt însă obligatorii în toate cazurile. În partea a treia a acestui document se pot găsi detalii suplimentare care privesc procesul de elaborare a unui astfel de plan de gestionare.

1.2.2 Articolul 6(2) din Directiva privind habitatele

Articolul 6(2) solicită statelor membre să întreprindă toate acțiunile necesare pentru a evita deteriorarea sau perturbarea semnificativă a habitatelor și speciilor. Articolul 6(2) se aplică atât ariilor speciale de conservare cât și ariilor de protecție specială. Pentru activitățile din cadrul ariilor speciale de conservare care provoacă deteriorarea habitatelor sau perturbarea speciilor pentru care a fost creată aria respectivă, trebuie aplicate prevederile Articolului 6(1). Aceasta necesită implementarea măsurilor corespunzătoare de conservare, dar poate conduce chiar la oprirea activității respective sau cel puțin, la a stabili necesitatea introducerii unor măsuri de atenuare. Astfel de măsuri de atenuare sunt destinate minimizării sau, posibil, eliminării impactului negativ al unei activități, în timpul desfășurării sau la încetarea acesteia. Măsurile de atenuare au un caracter predominant preventiv. Un exemplu în acest sens, îl constituie introducerea unui baraj de nisip pentru a preveni extinderea poluării în cazul unei deversări de materiale petroliere.

Măsurile se referă în mod specific la speciile și habitatele care se găsesc în ariile Natura 2000, și numai la acele specii și habitate pentru care au fost selectate ariile respective. Cu toate acestea, când anumite evenimente produse în afara ariilor ar putea avea un impact asupra acestor specii și habitate, ar putea fi necesară implementarea unor măsuri de atenuare chiar în afara ariilor respective.

Există două modalități de a aprecia gradul de deteriorare sau perturbare la nivelul ariilor de protejare. Nivelul favorabil de conservare al habitatelor și speciilor poate fi evaluat în raport cu condițiile inițiale descrise în formularul standard de date întocmit odată cu selectarea ariei respective. Dacă acest nivel s-a îmbunătățit în perioada scursă între selectarea ariei și evaluarea gradului de deteriorare sau perturbare, atunci, evaluarea va trebui să ia ca punct de plecare stadiul îmbunătățit. În vederea stabilirii apariției unor deteriorări ale habitatelor sau perturbări ale speciilor, este important să se aibă în vedere definiții clare ale celor două noțiuni.

Deteriorarea habitatelor: 'Orice eveniment care contribuie la reducerea suprafeței acoperite de un habitat natural pentru care a fost selectată aria de protejare și orice diminuare a factorilor necesari pentru menținerea pe termen lung a habitatelor'.

Perturbarea speciilor: 'Orice eveniment care contribuie la declinul pe termen lung al efectivelor, la reducerea sau la riscul de reducere al domeniului ocupat de specii, la reducerea suprafeței habitatelor pentru speciile care se găsesc în aria respectivă'.

În ceea ce privește deteriorarea, statele membre trebuie să ia în considerare toate influențele care se înrăușesc asupra mediului gazdă al habitatelor (spațiu, apă, aer, soluri). Dacă aceste influențe conduc

la reducerea nivelului de conservare al habitatului, se poate considera că deteriorarea s-a produs. Evaluarea deteriorărilor poate fi realizată pe baza următorilor indicatori:

- Domeniul natural și suprafața ocupată de un habitat în cadrul acestui domeniu sunt stabile sau în creștere. Orice reducere poate fi interpretată ca deteriorare;
- Structura specifică și funcționalitățile necesare pentru menținerea pe termen lung a ariei sunt prezente și vor continua să fie prezente în viitorul previzibil. Orice diminuare a structurii și funcționalității poate fi considerată ca deteriorare, fiind necesară evaluarea acesteia de către statele membre. Funcționalitățile și caracteristicile ariei sunt evaluate pe de-o parte, în raport cu nivelul de conservare a speciilor sau habitatelor în cauză (la nivel biogeografic), iar pe de altă parte, în raport cu condițiile locale (la nivelul ariei protejate).

Perturbarea privește speciile, aceasta fiind adesea limitată în timp (zgomot, surse de lumină, etc.).

Pentru ca o perturbare să fie semnificativă, ea trebuie să afecteze nivelul de conservare. Evaluarea unei perturbări semnificative se bazează pe următorii indicatori:

- Dinamica efectivelor speciilor în cauză indică faptul că acestea se autosusțin pe termen lung și funcționează ca un element viabil al habitatelor pe care le ocupă;
- Domeniul natural de dezvoltare al speciilor respective nu s-a redus și nici nu este probabil să se reducă în viitorul previzibil;
- Există și probabil, va continua să existe un habitat suficient de mare pentru a menține efectivele pe termen lung.

1.2.3 Articolul 6(3) și Articolul 6(4) din Directiva privind habitatele

Prevederile acestor două articole constituie o expresie a regimului de dezvoltare a ariilor protejate, aplicându-se atât ariilor speciale de conservare cât și ariilor de protecție specială. Cele două articole stabilesc circumstanțele în care poate fi oprită punerea în aplicare a anumitor planuri sau proiecte care ar putea avea efecte negative. Este de asemenea descrisă o procedură pas-cu-pas de evaluare a planurilor și proiectelor:

- a) Prima parte va consta dintr-o examinare analitică, în urma căreia se va determina dacă un anumit proiect sau plan va avea un impact negativ asupra unei arii Natura 2000, fie separat, fie în combinație cu alte proiecte sau planuri;
- b) A doua parte a acestei proceduri va consta dintr-un stadiu de evaluare corespunzătoare, conform Articolului 6(3). Impactul datorat unor planuri sau proiecte este evaluat la nivelul întregii arii protejate, în raport cu structura și cu funcționalitățile ariei respective și cu obiectivele concrete ale conservării. În cazul identificării unor efecte negative, se vor evalua posibilele măsuri de atenuare.
- c) A treia parte a procedurii se referă la decizia autorităților naționale competente, conform Articolului 6(3). Pe parcursul acestei etape se examinează căi alternative de atingere a obiectivelor unui anumit plan sau proiect, astfel încât să se evite efectele negative asupra integrității ariei Natura 2000. Autoritățile competente ar putea decide de asemenea să continue punerea în aplicare a proiectului sau planului.
- d) A patra parte a procedurii se aplică în cazul în care, în ciuda unei evaluări negative, se propune totuși ca proiectul sau planul să nu fie respins, ci să fie examinat în continuare, conform Articolului 6(4). În acest stadiu se evaluează posibilele măsuri compensatorii care pot fi aplicate acolo unde, din perspectiva unui interes public stringent, se ajunge la un acord privind continuarea planului sau proiectului.

Cu late cuvinte, aceste etape ale procedurii stabilesc dacă vor apărea efecte negative, și dacă da, cum pot fi preîntâmpinate astfel de efecte, luând în considerare importanța continuării activităților care produc aceste efecte.

Suprapuneri între evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului

Numeroase proiecte și planuri vor cădea sub incidența Directivelor privind evaluarea impactului asupra mediului (EIA – Environmental Impact Assessment) și evaluarea strategică de mediu (SEA – Strategic Environmental Assessment). În cazul în care planurile sau proiectele fac obiectul uneia dintre aceste Directive, evaluarea prevăzută în Articolul 6 poate face parte din aceste evaluări mai generale. Cu toate acestea ‘evaluarea prevăzută de Articolul 6 trebuie să se poată deosebi cu claritate în contextul unei analize de mediu sau să fie raportată separat’. Această declarație precum și o explicație mai detaliată a Articolelor 6(3) și (4), se pot găsi în documentul Comisiei Europene ‘Evaluarea planurilor și proiectelor care afectează în mod semnificativ ariile Natura 2000: ghid metodologic privind Articolele 6(3) și (4) din Directiva 92/43/EEC privind habitatele’. Acest document conține formulare care ajută la parcurgerea etapelor de evaluare, precum și un sistem de analiză a evaluării.

1.3 Transpunerea Directivelor europene în legislația din România

Care sunt aceste reglementări europene care privesc și țara noastră? În acest capitol sunt descrise consecințele care derivă pentru țara noastră, prin implementarea Directivelor europene în legislația națională, precum și termenele limită pentru implementarea rețelei Natura 2000.

1.3.1 Legea nr. 462/2001

Ambele Directive au fost transpuse în legislația națională prin intermediul Ordonanței de urgență a guvernului, nr. 236/2000 și prin Legea nr. 462/2001, cu modificări și adăugiri. În conformitate cu această lege, ariile Natura 2000 necesită aplicarea unor măsuri de conservare cum ar fi elaborarea planurilor de gestionare și dezvoltarea unui sistem de monitorizare. Trebuie accentuat faptul că aceste măsuri privesc numai ariile speciale de conservare și ariile de protecție specială, în timp ce Directivele privind habitatele și respectiv, păsările, acoperă și problema conservării speciilor din afara acestor arii. Măsurile de conservare aplicabile în aceste cazuri sunt descrise în Capitolul 1.2.

1.3.2 Responsabilități

Legea nr. 462/2001 enumeră autoritățile competente și responsabilitățile acestora. Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor este responsabil cu activitățile de coordonare, reglementare, supraveghere și control, iar Academia Română (împreună cu institutele de cercetări din subordine) deține responsabilități în calitate de autoritate științifică națională. În plus, Comisia Națională UNESCO, prin intermediul Comitetului Național Omul și Biosfera, are responsabilități în domeniul coordonării activităților de gestionare a rezervațiilor biosferei. Gestionarea ariilor Natura 2000 declarate în cadrul actualei rețele de arii protejate, trebuie asumată în acord cu prevederile Legii nr. 462/2001 (Articolele 16, 17, 18). Planurile de gestionare vor fi elaborate de administratorii (custozii) ariilor, prin intermediul unui proces participativ, acestea urmând a fi aprobate de autoritatea competentă din domeniul conservării naturii. În cadrul acestui subcapitol sunt prezentate responsabilitățile Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor, Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, precum și ale Agențiilor Regionale și Locale pentru Protecția Mediului. Este important să se sublinieze noțiunea de proces participativ: gestionarea ariilor protejate nu reprezintă un act izolat realizat doar de specialiștii implicați. Publicul trebuie de asemenea implicat pentru a crește gradul de conștientizare și înțelegere privind măsurile de protejare și astfel să se asigure un cât mai larg sprijin cu putință. Acest aspect va fi de asemenea discutat în partea a treia, în care este descris procesul de elaborare a planurilor de gestionare.

Ministerul Mediului și Gospodării Apelor

Responsabilitățile aferente acestei instituții (prin Direcția Generală Protecția naturii, Biodiversitate, Biosecuritate, Sol și Subsoli):

- Coordonează activități de conservare a naturii, elaborează politici și strategii pentru conservarea diversității biologice și utilizarea durabilă a componentelor sale;
- Coordonează gestionarea rețelei de arii protejate;
- Participă la aprobarea studiilor și analizelor de impact ecologic pentru principalele lucrări de amenajare a teritoriului, de investiții și de exploatare a unor categorii de resurse naturale, sub aspectul conservării habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică;
- Aplică măsurile legale privind utilizarea durabilă a componentelor diversității biologice;
- Propune și coordonează programele de cercetare tehnică și științifică finanțate din bugetul ministerului, pentru cunoașterea și evaluarea stării habitatelor naturale, speciilor sălbatice de floră și faună și a altor bunuri aparținând patrimoniului natural;
- Asigură și supraveghează aplicarea și întărirea recomandărilor stipulate de convențiile și acordurile internaționale în domeniul conservării naturii;
- Asigură secretariatul tehnic pentru acordurile și convențiile internaționale în domeniul conservării naturii.

Agencia Națională pentru Protecția Mediului

Responsabilități ale acestei instituții:

- Asigură fundamentul tehnic pentru politici, strategii și planuri de acțiune pentru conservarea naturii, ținând cont de obiectivele dezvoltării durabile;
- Coordonează la nivel național și local inventarierea ariilor de importanță comunitară și a ariilor speciale de protecție propuse pentru a face parte din rețeaua ecologică europeană Natura 2000;
- Coordonează implementarea la nivel național, regional și local a planului de acțiune pentru conservarea naturii.

Agențiile Regionale pentru Protecția Mediului

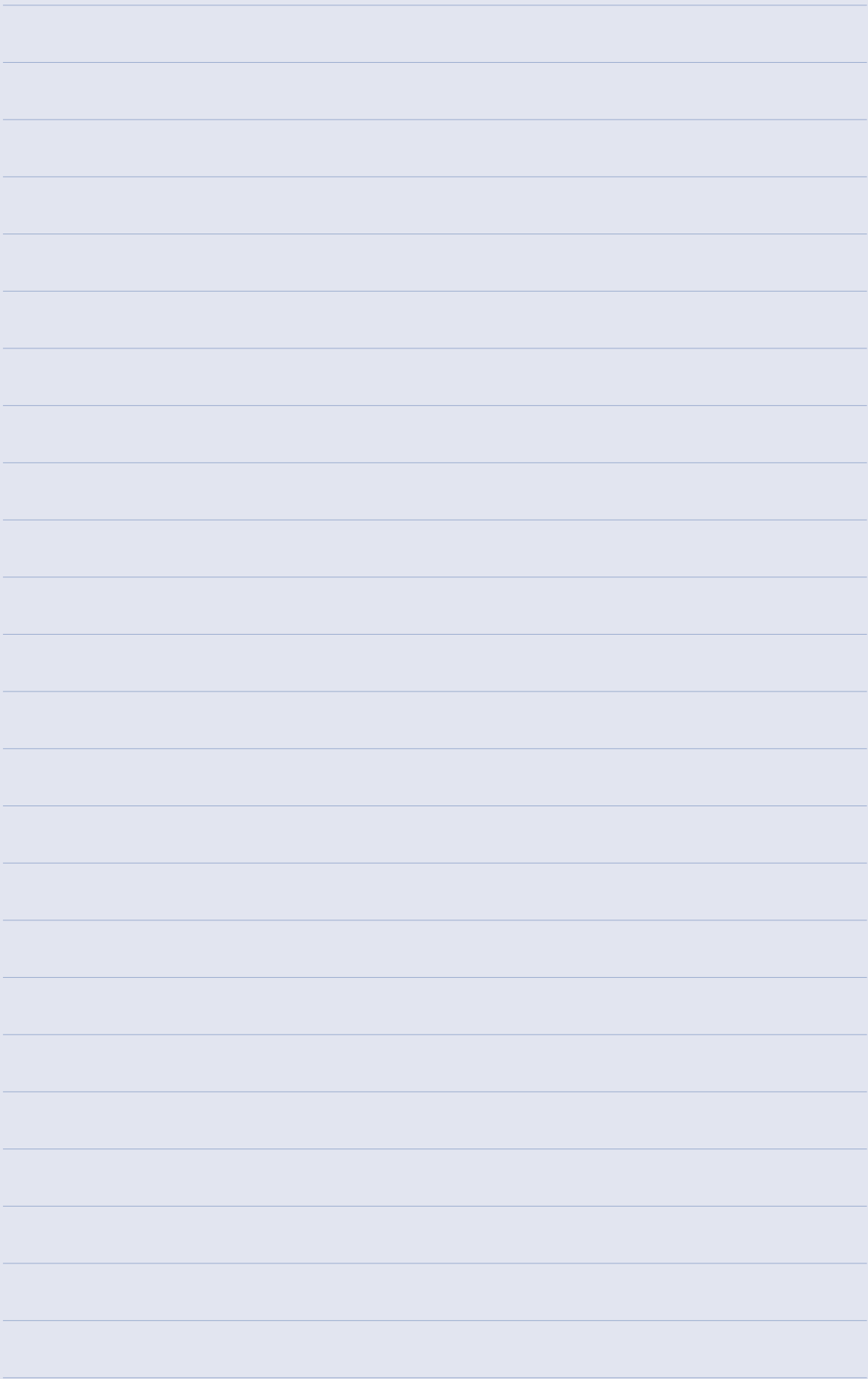
Responsabilități ale acestor instituții (aflate în subordinea Agenției Naționale pentru Protecția Mediului):

- Elaborează și implementează planul regional de acțiune pentru conservarea naturii în colaborare cu Agenția Națională de Protecție a Mediului, Agențiile Locale de Protecția Mediului, Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării", autoritățile publice locale, alte servicii ale altor ministere responsabile, și cu asociații economice ale societății civile;
- Sprijină Garda Națională de Mediu în controlul activităților;
- Asistă autoritățile competente în aprobarea planurilor de management pentru ariile protejate incluse în rețeaua europeană Natura 2000;
- Asistă agențiile locale de protecția mediului în aplicarea legislației naționale din domeniul conservării naturii;

Agențiile Locale de Protecția Mediului

Responsabilități ale acestor instituții (aflate în subordinea Agenției Naționale pentru Protecția Mediului):

- Evaluează periodic, nivelul de conservare a habitatelor naturale și a speciilor sălbatice de floră și faună de la nivelul județului;
- Inspectează aplicarea legislației naționale în domeniul conservării naturii;
- Autorizează la cererea persoanelor fizice sau juridice recoltarea plantelor și animalelor din flora și fauna sălbatică, în acord cu prevederile legale;
- Participă la aprobarea studiilor și analizelor de impact ecologic pentru principalele lucrări de amenajare a teritoriului, de investiții și de exploatare a unor categorii de resurse naturale, sub aspectul conservării habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică.

Administrațiile ariilor protejate

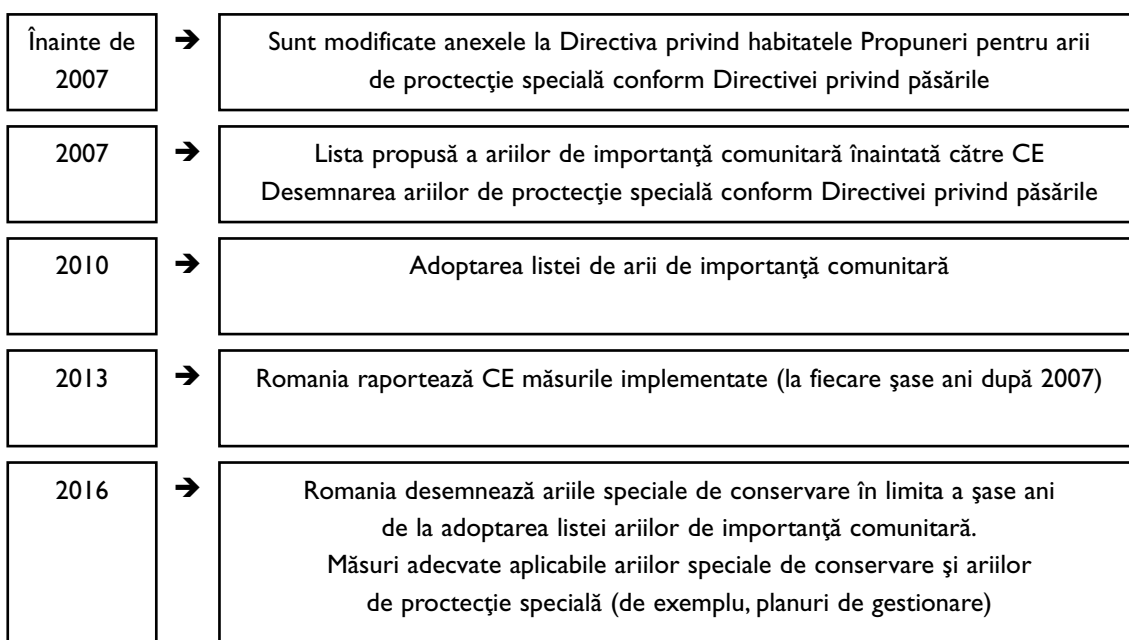
Responsabilitățile structurilor administrative ale ariilor protejate sunt următoarele:

- Să contribuie activ la dezvoltarea rețelei europene Natura 2000, ca obligație asumată de România în cadrul procesului de integrare europeană;
- Să elaboreze planul de gestionare a ariei protejate în conformitate cu reglementările în vigoare, într-o manieră participativă și transparentă, prin consultarea și implicarea factorilor interesați, pe o perioadă de maximum doi ani de la încheierea contractului;
- Să administreze ariile naturale protejate pe baza contractului și în conformitate cu prevederile legale în vigoare, cu planul de gestionare și cu regulamentul aferent ariei naturale protejate și să controleze modul în care planul este implementat pe baza mandatului/împuternicirii date de autoritatea competentă;
- Să elaboreze regulamentul de organizare și funcționare a structurii administrative, să elaboreze dosarul de angajat pentru fiecare membru al personalului și să aplice prevederile acestui regulament după aprobarea sa de către autoritățile competente;
- Să sprijine dezvoltarea durabilă a întregii arii prin măsuri care să contribuie de asemenea la conservarea patrimoniului natural aflat în administrare (de exemplu, prin activități agricole tradiționale, ecoturism etc.);
- Să promoveze acțiuni de conștientizare și informare a populației locale privind necesitatea protejării naturii și rolul jucat de ariile naturale protejate;
- Să realizeze un inventar al valorilor de patrimoniu natural aflate în administrare și să monitorizeze evoluția acestora, contribuind semnificativ la o mai bună înțelegere a bunurilor naturale încredințate.
- Să asigure actualizarea regulată a bazelor de date administrate de autoritățile competente, pentru a sprijini sistemul decizional în domeniul ariilor protejate și raportarea către instituțiile naționale și internaționale;
- Să aplice toate măsurile necesare pentru a asigura o protejare eficientă a ariilor naturale și a valorilor de patrimoniu natural și cultural.

1.3.3 Programul de implementare a rețelei Natura 2000 în România

În Figura 1.2 este conturat graficul de realizare a diverse etape de implementare a rețelei Natura 2000 în România. Întregul proces de implementare trebuie să se încheie în 2016.

Figura 1.2. Programul de implementare a rețelei Natura 2000 în România

2 Strategia de comunicare

Scopul acestui capitol este de a descrie instrumentele și procedurile pentru elaborarea unei strategii de comunicare și conștientizare a publicului în cadrul fiecărei arii Natura 2000 și de a oferi sprijin administratorilor acestor arii pe durata fazei de pregătire pentru elaborarea planului. Capitolul a fost redactat pe baza strategiei de conștientizare a publicului elaborată pentru Rezervația biosferei Delta Dunării (2000), și este destinat aplicării în cadrul tuturor ariilor protejate din România. Strategia de comunicare poate fi parte a planului de gestionare pentru ariile Natura 2000 (a se vedea partea a treia) sau, în funcție de complexitatea ariei respective, poate constitui un document separat.

2.1 Introducere, modalități de abordare

Locuitorii și vizitatorii unei arii protejate nu pot fi separați de problema conservării naturii. Prezența acestora și activitățile desfășurate au un impact puternic asupra mediului natural, fiind de aceea important ca atât locuitorii cât și vizitatorii să se implice în protejarea și conservarea naturii. O bună strategie de comunicare, adaptată scopurilor legate de protejarea naturii și caracteristicilor unei anumite arii, poate facilita implicarea publicului în această problemă. Existența unui proces participativ de conștientizare și de identificare a măsurilor de protejare, de exemplu prin elaborarea unui plan de gestionare pentru o arie protejată, constituie o bază solidă de sprijin pentru conservarea și dezvoltarea durabilă a unei arii naturale. Publicul trebuie să fie făcut conștient de faptul că prezervarea naturii nu constituie un scop unic căruia să i se sacrifice toate mijloacele. Dimpotrivă, prin implementarea unei strategii de comunicare integrate și cu un scop precis, se poate ajunge la o dezvoltare durabilă aducătoare de beneficii socio-economice și de stabilitate financiară pentru populația locală.

Două instrumente importante în acest sens sunt 'informarea' și 'comunicarea'

Informarea

Informarea implică un "emitent" și un "destinatar". Aceasta este o activitate care se desfășoară într-un singur sens, având drept principal scop "informarea", fără intenția de a modifica viziunea destinatarului într-o anumită problemă.

Exemplu: Elaborarea unei broșuri în culori privind o prezentare generală a ariilor Natura 2000 și a scopurilor care vizează locuitorii din zonele înconjurătoare.

În acest exemplu, obiectivul este acela de a prezenta cititorului, aria naturală respectivă, fără definirea altor așteptări, obligații sau acțiuni secundare. Activitatea se oprește după elaborarea și difuzarea documentului.

Comunicarea

Comunicarea necesită o implicare activă din partea a cel puțin două părți, marcând astfel punctual de început al unui proces de transformare: comunicarea începe cu intenția de a influența viziunea interlocutorului și în cadrul căreia, acesta este chemat să aibă o reacție activă.

Exemplu: o scrisoare adresată direct de echipa managerială a unei arii Natura 2000, părților interesate care locuiesc în sau lângă aria respectivă, prin care să li se transmită următoarele...

- despre numeroasele valori naturale pe care aria protejată le găzduiește și despre determinarea părților interesate de a nu afecta aria Natura 2000

- invitația de a se implica activ în gestionarea ariei protejate și de a trimite întrebările și reacțiile lor privind primul set de măsuri propuse într-un interval limitat de timp.

În acest exemplu, echipa managerială are câteva intenții:

- de a reaminti părților interesate că principalul obiectiv al ariei Natura 2000 este acela de a menține un nivel favorabil de conservare
- de a invita părțile interesate să reacționeze în cazul în care acestea au de pus întrebări sau de făcut comentarii pe marginea măsurilor propuse
- de a aminti părților interesate că echipa este pregătită să ia notă de anumite probleme specifice care privesc situația particulară a unei anumite părți interesate
- de a invita părțile interesate să considere echipa managerială ca fiind un secretariat general de primire a întrebărilor care privesc activitățile de gestionare a ariei Natura 2000.

Această activitate constituie unul dintre pașii necesari în procesul de optimizare a relației cu părțile interesate, având efecte asupra ariei Natura 2000.

2.1.1 Cele șapte etape ale procesului de dezvoltare a comunicării

În această parte sunt descrise căile prin care echipa managerială a unei arii Natura 2000 informează părțile interesate despre existența ariei, precum și modul prin care echipa comunică propriile politici și sarcini. Sunt necesare șapte etape prin care echipa managerială va evalua situația, problemele de comunicare, luând decizii privind obiectivele și strategiile, și prin care va elabora programul de comunicare prin care sunt descrise 'instrumentele' care vor fi utilizate:

- 1) Planificarea comunicării și creșterea valorii ariei protejate
- 2) Condițiile inițiale: responsabilitățile și obiectivele echipei manageriale
- 3) Grupurile de părți interesate aferente ariei Natura 2000
- 4) Identificarea problemelor cheie
- 5) Mecanisme de abordare a problemelor cheie
- 6) Structura strategiei de comunicare
- 7) Organizare/finanțare
- 8) Evaluarea impactului

2.2 Etapa I Planificarea comunicării și creșterea valorii ariei protejate

În momentul acceptării și recunoașterii unei echipe manageriale ca structură esențială în domeniul conservării naturii din cadrul ariilor protejate Natura 2000, problemele esențiale vor fi legate de crearea unui schimb transparent de informație, de înțelegerea și încrederea reciprocă, de participarea activă a tuturor membrilor echipei în relația cu partenerii.

După cum s-a arătat în capitolul precedent, principalul obiectiv al comunicării poate fi descris pe scurt după cum urmează: Un emitent dorește să trimită un mesaj unui destinatar pentru a modifica reacția acestuia din urmă.

O comunicare corespunzătoare reușește să evite neînțelegerile și diferențele de vederi dintre echipa managerială și alte organizații/persoane (organizații neguvernamentale, comunitățile locale, etc.) care împart responsabilitățile legate de ariile Natura 2000.

Pe lângă toate acestea, printr-o comunicare corespunzătoare (...realizată la momentul potrivit și între toate părțile interesate...), șansele de a opera cu o echipă managerială de succes, percepută ca un factor activ central în domeniul stabilit, vor crește simțitor.

Modificările de legislație și cele procedurale, necesită un bun nivel de înțelegere privind modul în care vor fi implementate aceste modificări, precum și modul în care acestea vor fi percepute ca fiind rezonabile, eficiente și bine gestionate. Atingerea acestui nivel de înțelegere va constitui un obiectiv interesant și competitiv pentru echipa managerială.

2.2.1 Punctul de pornire

Crearea unei strategii de comunicare pornește din punctul în care sunt formulate problemele (întrebările sau eventualele dificultăți) relevante pentru aria protejată și pentru părțile interesate. Din acest stadiu se așteaptă ca prin comunicare astfel de probleme să fie rezolvate. Este important ca echipa managerială să cultive continuu un sentiment de empatie față de părțile interesate și să constituie permanent un bun exemplu de comunicare transparentă și corectă.

În general, obiectivele comunicării pot fi descrise după cum urmează:

- recunoașterea echipei manageriale ca organ central în gestionarea ariei Natura 2000 selectate
- garantarea poziției sale în contextul organizațiilor/persoanelor implicate în conservarea și gestionarea ariei Natura 2000
- asigurarea recunoașterii și acceptării de către părțile implicate a obiectivelor, responsabilităților și procedurilor asumate de către echipa managerială
- asigurarea unei imagini actualizate privind atribuțiile echipei manageriale a ariei Natura 2000 și punerea acesteia la dispoziția părților interesate
- asigurarea înțelegerii de către părțile interesate a cerințelor formulate de echipa managerială
- dovedirea faptului că prin gestionarea ariei Natura 2000 se contribuie la creșterea valorii acestei zone, în context național și european
- aducerea la cunoștința părților interesate a ceea ce se poate aștepta din partea echipei manageriale (experiență, sprijin, informare, etc.)

2.3 Etapa 2 Condițiile inițiale: responsabilitățile și obiectivele echipei manageriale

2.3.1 Obiectivul principal al activităților echipei manageriale

Obiectivul principal îl constituie menținerea cu succes a unui nivel corespunzător de conservare a habitatelor și speciilor pentru care este selectată aria Natura 2000, prin intermediul unui plan de gestionare și luând în considerare activitățile curente din cadrul și din vecinătatea ariei.

2.3.2 Responsabilitățile structurilor administrative responsabile ale ariei protejate

(Responsabilitățile echipei manageriale ca parte a unei structuri administrative din cadrul ariei protejate, au fost deja clarificate în partea I)

- Să contribuie activ la dezvoltarea unei rețele europene Natura 2000, ca o obligație asumată de România în cadrul procesului de integrare europeană;
- Să realizeze un plan de gestionare a ariei naturale protejate, în acord cu reglementările în vigoare, și de o manieră transparentă, care să permită participarea părților interesate prin consultare și implicare, în limita unei perioade de maximum doi ani de la semnarea contractului;
- Să administreze aria naturală protejată pe baza contractului în vigoare și în conformitate cu legislația în vigoare, cu planul de gestionare și cu reglementările care privesc ariile naturale protejate și să controleze modul în care este implementat pe baza mandatului/autorității cu care a fost investită de către autoritățile competente;
- Să realizeze regulamentele de organizare și funcționare a structurii administrative, să elaboreze dosarul de angajare pentru fiecare lucrător și să aplice prevederile acestor regulamente după ce au

- fost aprobate de autoritățile competente;
- Să sprijine dezvoltarea durabilă a întregii arii prin măsuri care să contribuie de asemenea, la conservarea patrimoniului natural aflat în gestionare (de exemplu, agricultură tradițională, ecoturism, etc.)
 - Să promoveze acțiuni în vederea creșterea gradului de conștientizare și informare a populației locale, privind necesitatea de a proteja natura, precumși în legătură cu rolul pe care îl joacă ariile naturale protejate;
 - Să inventarieze bunurile de patrimoniu natural aflat în gestionare și să monitorizeze evoluția acestora, contribuind astfel semnificativ la o mai bună înțelegere a bunurilor naturale încredințate;
 - Să asigure actualizarea regulată a bazelor de date administrate de autoritățile competente în vederea perfecționării sprijinului acordat procesului decizional în domeniul ariilor protejate și îmbunătățirii procesului de raportare către instituțiile naționale și internaționale;
 - Să ia toate măsurile necesare pentru a asigura o protecție eficientă a ariilor naturale și a valorilor de patrimoniu natural și cultural.

Această listă de sarcini și responsabilități arată că performanța echipei și calitatea rezultatelor obținute depind într-o mare măsură de voința părților interesate de a participa și de a fi activ implicate în procesul de gestionare.

Părțile interesate ar trebui să considere ca pe un fapt de rutină consultarea cu echipa managerială în probleme legate de sarcinile cheie ale acestei echipe. Dacă, de exemplu, părțile interesate se simt într-un fel amenințate de faptul că prin planul de gestionare ar putea fi generate efecte negative asupra activităților proprii, cade în sarcina echipei manageriale să coordoneze procesul de realizare a unor acorduri privind gestionarea viitoare a ariei protejate și rolul părților interesate în cadrul acestei activități de gestionare.

Pentru echipa managerială, acest lucru semnifică faptul că este de cea mai mare importanță să se manifeste în mod activ încă de la constituirea sa, prin:

- adoptarea unui statut de structură 'deschisă', accesibilă tuturor, fără nici un obstacol
- adoptarea unei atitudini de transparență și încredere în prezentarea propriilor responsabilități
- acordarea întregii seriozități în analizarea sesizărilor și (re)întreprinderea de acțiuni corecte și imediate
- utilizarea unui 'ton al vocii' corect (fără accese de autoritarism, cooperant, pozitiv)

2.3.3 Condițiile inițiale: canalele de comunicare existente

Procesul de selectare a ariilor Natura 2000 se află în plin proces de desfășurare pe durata elaborării prezentului document; din acest motiv, structurile administrative și canalele de comunicare aferente nu sunt încă stabilite. Cu toate acestea, este util deja să se identifice posibilele dificultăți și puncte slabe care afectează aceste canale de comunicare și pe care echipa managerială ar putea să le recunoască.

Puncte slabe

Aidoma multor altor organizații din România, echipa managerială ar putea să se confrunte cu o serie de puncte slabe în ceea ce privește capacitatea de a efectua activități de gestionare, organizarea, bugetul, cunoștințele, experiența, etc. Înainte de a începe comunicarea cu părțile interesate, echipa managerială ar trebui să fie conștientă de prezența acestor puncte slabe, evitând astfel reacții neprevăzute din partea partenerilor de discuție.

Oponenți previzibili

Dat fiind faptul că fiecare arie Natura 2000 va avea o anumită specificitate din punct de vedere al problemelor cheie, oponenții posibili ai programului de gestionare vor fi de asemenea, diferiți.

Lined writing area with horizontal lines.

Chiar în aceste condiții, în cele de mai jos, este redată o prezentare cu caracter predictiv general a posibilor factori oponenți.

Sectorul reprezentat de organizațiile neguvernamentale

Forțele de opoziție din rândul organizațiilor neguvernamentale cu preocupări în domeniul mediului sunt considerate ca fiind relevante în orice situație în care practicile curente afectează în mod semnificativ aria naturală Natura 2000 și nu pot fi trecute ușor cu vederea. Va fi întotdeauna necesar ca echipa managerială să identifice echilibrul dintre beneficiile socio-economice și conservarea naturii. Experiența acumulată în legătură cu alte arii protejate arată că unele organizații neguvernamentale din domeniul protejării mediului sunt adesea extrem de dogmatice în ceea ce privește importanța unei protejări stricte a naturii în aria aflată în discuție. O comunicare corespunzătoare ar putea preveni neînțelegerile și ar putea menține opoziția la un nivel rezonabil.

Sectorul comercial

Sectorul de piață ar putea să resimtă unele limitări ca rezultat al selectării unei arii naturale Natura 2000. Unele activități, mai cu seamă cele legate de exploatarea unor resurse naturale, nu vor mai fi permise, în orice caz, nu pe o scară largă. Din acest motiv, trebuie găsite alternative la nivel regional și național. Se reamintește faptul că printr-o comunicare corespunzătoare ar putea fi prevenite neînțelegerile, menținând în același timp, un nivel rezonabil de opoziție din partea grupurilor interesate.

Comunitățile locale

La o scară mai redusă, populația locală ar putea fi confruntată cu obiective destul de stricte în ceea ce privește conservarea naturii, obiective de natură să restrângă activitățile care se desfășoară în zonă (de exemplu, extracția resurselor naturale, perturbarea speciilor). Comunitățile locale ar putea fi obligate să își schimbe activitățile curente datorită impactului negativ pe care acestea îl au asupra speciilor și habitatelor protejate. O soluție posibilă ar putea fi căutată în edificarea unui sprijin acordat conservării naturii prin însăși încurajarea anumitor activități social-economice în beneficiul comunităților locale. Și cu acest prilej, se amintește faptul că un proces deschis de comunicare este esențial pentru obținerea unor rezultate de succes.

2.4 Etapa 3 Grupurile de părți interesate aferente ariei protejate Natura 2000

Următorul pas din cadrul procesului de comunicare constă din a identifica grupurile de părți interesate. În această etapă, este necesară lămurirea câtorva aspecte. Care este grupul sau care sunt grupurile cele mai importante? Societatea civilă? Organizațiile neguvernamentale? Factorii politici? Instituțiile finanțatoare? Ținând seama de faptul că sursele financiare sunt de regulă, limitate: este posibilă ierarhizarea grupurilor de părți interesate? Cu cât aceste grupuri sunt mai bine cunoscute și înțelese, cu atât este mai ușor să se determine care sunt obiectivele realizabile ale comunicării. În partea a treia (referitoare la faza de pregătire) este redată o vedere de ansamblu asupra grupurilor de părți interesate.

Analiza părților interesate prin intermediul căreia să se contureze cele mai importante aspecte legate de aceste părți, este de o importanță vitală în încercarea de a evita erorile. Exemplele furnizate reprezintă instrumente/acțiuni generale care ar putea fi aplicate în fiecare arie protejată Natura 2000. Următoarele pagini descriu formatul unei analize a părților interesate, formatul întâlnirilor de lucru și un exemplu de chestionar. Aceste instrumente vor fi de folos în clarificarea relațiilor cu părțile interesate.

2.4.1 Analiza părților interesate

Tabelul prezentat în cele de mai jos, poate fi utilizat în efectuarea analizei părților interesate.

Echipa managerială ar trebui să utilizeze aceste tabel pentru a clarifica relațiile cu aceste părți, precumși pentru a identifica efectele pozitive/negative care ar putea apărea. Rezultatele analizei ar putea fi utilizate de asemenea pe parcursul etapei de pregătire (faza I) a planului de gestionare (a se vedeași partea a treia – Gestionarea ariilor protejate Natura 2000). Pe baza tabelului va fi posibil să se determine în ce mod, un anumit grup va fi implicat în elaborareași implementarea planului.

Părți interesate	Intereseși scopuri	Perceperea problemelor
Capetele de tabel sunt redată în scopde îndrumare, fiind necesară înlocuirea acestora cu nume de agenții, instituții, organizații, etc.	Efecte posibile pozitive/negative ale activităților efectuate de părțile interesate, asupra ariei Natura 2000	Efecte posibile pozitive/negative ale ariei Natura 2000 asupra activităților efectuate de părțile interesate
<i>Autoritatea centrală de mediu</i> De exemplu, Ministerul Mediuluiși Gospodării Apelor
<i>Alte instituții guvernamentale</i> De exemplu, alte ministere, prefecturi, consilii județene, primari, consilii locale
<i>Agenții de protecția mediului</i> De exemplu agenția naționalăși agențiile regionale sau locale de protecția mediului
<i>Institute de cercetări</i> De exemplu, Academia Română, alte institute de cercetări
<i>Organizații neguvernamentale</i> Organizații naționale, regionale sau locale
<i>Vânători/asociații de vânători</i>
<i>Turiști/turism</i>
<i>Studenti/educație</i>
<i>Agricultori/direcții agricole</i>

Vizitatori/ activități recreaționale
...
Lucrători forestieri/ companii de exploatare a lemnului
...
Păstori
...
Presa locală
...
Mănăstiri
...
Companii industriale De exemplu, minerit
Public/asociații cetățenești
...

2.4.2 Întâlnire de lucru

În vederea obținerii de informații privind opiniile părților implicate în implementarea unei arii Natura 2000, poate fi organizată o întâlnire de lucru. Pe parcursul acestei sesiuni se pot exprima diverse puncte de vedere asupra conservării naturii în cadrul ariilor protejate Natura 2000. În plus, prilejul organizării unei întâlniri de lucru ar putea fi utilizat pentru a explica populației locale importanța valorilor naturale din zonă și necesitatea ca locuitorii să se implice în practici de gestionare corespunzătoare.

Structura generală a unei întâlniri de lucru cu părțile interesate (după Appleton, 2002)

Ziua 1

Program	Prezentat de
Cuvânt de bun-venit	Administratoru (custodele) ariei protejate
Prezentarea participanților	Participanți

Numele și afilierea participanților, câteva cuvinte privind legăturile acestora cu aria Natura 2000.

Prezentarea agendei de lucru

Administratoru
(custodele) ariei protejate

Prezentarea scopului și a programului întâlnirii de lucru. În prealabil se pot distribui materiale cum ar fi agenda de lucru, harta parcului, detalii privind structura de gestionare a ariei, o sinteză a legislației și a altor documente relevante.

Prezentare

Membrii echipei manageriale

Prezentarea și acceptarea regulilor și principiilor de desfășurare a întâlnirii de lucru.

Instructaj

Administratorul
(custodele) ariei protejate

Discuții privind proiectele și inițiativele relevante asupra planificării activităților de gestionare la nivel local și național.

Pauză

Prima activitate participativă

Membrii echipei manageriale

O analiză în două etape privind valorile și riscurile, realizabilă pe baza răspunsurilor primite la următoarele întrebări:

Întrebarea 1: scrieți pe cartoanele verzi care considerați că reprezintă cele mai importante valori ale ariei Natura 2000?

Întrebarea 2: scrieți pe cartoanele roșii care considerați că sunt cele mai mari trei riscuri pentru aria Natura 2000?

După fiecare întrebare lăsați un timp de 15 minute, colectați cartoanele, fixați-le pe perete în grupuri tematice, citiți-le cu voce tare și inițiați discuții. Această activitate permite fiecărei persoane să contribuie individual și anonim. De asemenea, permite colectarea rapidă a unei largi varietăți de opinii din cadrul grupului, putând să demonstreze în același timp faptul că participanții ar putea împărtăși puncte de vedere similare. Pe durata întâlnirii de lucru, cartoanele pot să rămână fixate pe perete dând posibilitatea participanților de a se referi la acestea în continuare..

Pauză de prânz

Prezentare

Administratorul
(custodele) parcului

Explicarea mecanismului de gestionare a ariei Natura 2000.

Prezentarea are drept scop o mai bună familiarizare a participanților cu structura de gestionare a ariei protejate Natura 2000.

Lined writing area with horizontal red lines.

A doua activitate participativă

Prin moderarea membrilor
echipei manageriale

Masă rotundă pe tema contribuțiilor scrise pe cartoane, fixate pe pereteși sortate tematic, urmată de o discuție cu grupuri de interese. Problemele care ar putea fi discutate pe parcursul acestei sesiuni sunt următoarele:

- Care ar fi consecințele negestionării ariei Natura 2000 în următorii 10-15 ani?
- Ce idei ar putea fi incluse în gestionarea ariei pentru a se valorifica la maximum elementele identificateși pentru a avea în vedere riscurileși îngrijorările?

Scopul acestei activități este de a crea o formă mai deschisă de participare.

Pauză

Prezentare

Consultanți/ membri ai echipei
manageriale

Exemple privind consecințele neaplicării măsurilor de conservare în diverse locuri din lume.

Această prezentare va permite participanților să înțeleagă exemple din alte zone în care lucrurile ar fi putut să evolueze sau chiar ar fi evoluat nefavorabil. Scopul este acela de a pune în evidență o concepție conform căreia ariile protejate actuale, aflate într-o stare corespunzătoare nu ar mai necesita aplicarea unor măsuri speciale în momentul de față.

Prezentare

Consultanți/ administratorul
(custodele) ariei protejate

Principiile gestionării ariei Natura 2000.

Aceasta ar trebui să fie o prezentare detaliată privind principiile de bază ale planificării activității de gestionare.

Închidere

Masă festivă

Ziua 2

Program

Prezentat de

Prezentare

Biologul ariei protejate,
un funcționar comunitar, etc.

Stadiul actual al cunoașteriiși activitățile curente.

De exemplu: introducerea conceptelor de biodiversitate, educație, conștientizare, activități comunitare, turisticeși recreaționale. Prezentarea trebuie să pornească de la nivelul actual de cunoaștere, de la lucrările efectuate la zi,și nu de la planurile de viitor, deoarece acestea ar putea influența ideile emise de participanți..

Instructaj privind a treia activitate participativă
'elaborarea în grupuri restrânse a unui miniplan de gestionare'

Administratoru
(custodele) ariei protejate

Fiecărui grup i se dă sarcina de a alege un scop tematic, cinci obiective, un set de acțiuni pentru fiecare dintre obiective, precumși o listă de părți interesate aferente fiecărei acțiuni. Rezultatele vor fi trecute pe cartoane colorateși prezentate sub forma unui poster, la sfârșitul după-amiezii, fiind urmate de întrebăriși de discuții. Instructajul este important în perspectiva stabilirii agendei de lucru pentru după-amiază; ar putea fi util să se utilizeze un exemplu deja existent. Prezentarea ar trebui să includă definițiiși exemple terminologice: scop, obiective, acțiuni.

Prânz

Grupurile constituite lucrează în vederea producerii unui poster care conține un miniplan de gestionare

Participanți

Membri echipei manageriale a parcului ar putea participa de asemenea, încurajând participanțiiși contribuind astfel la obținerea unei reacții maxime din partea tuturor membrilor grupurilor. Fiecare grup trebuie să numească un moderatorși de asemenea, o persoană care să facă prezentarea finală.

Prezentarea și discutarea rezultatelor obținute de grupurile de lucru

Reprezentanții grupurilor

Sinteză

Administratorul
(custodele) ariei protejate

Explicarea următoarelor etape ale procesului de planificare a activității de gestionare, precumși oportunitățile viitoare privind participareași consultarea părților interesate.

Evaluări individuale scrise

Toți participanții

Evaluarea ar putea fi distribuită ca formular, spre a fi completat de participanți.

Cuvânt de mulțumire, închiderea întâlnirii de lucru

Administratorul
(custodele) ariei protejate

2.4.3 Chestionar

Următorul chestionar ar putea fi o parte a întâlnirii de lucru prezentate în paginile anterioare, sau ar putea circula în formă scrisă pentru a fi utilizat în scopul analizării părților interesate.

Odată strânse toate răspunsurile, se va încerca ierarhizarea acestorași stabilirea celor mai importante patru motivații.

Ce elemente/valori sunt importante pentru dvs. în cadrul ariei naturale Natura 2000?

-
-
-
-

Ce alte funcționalități importante ale ariei Natura 2000 lucrează în beneficiul dvs.?

- _____
- _____
- _____
- _____

În ce mod contribuie aria protejată Natura 2000 la bunăstarea populației?

- _____
- _____
- _____
- _____

În ce moduri este importantă aria Natura 2000 pentru munca oamenilor?

- _____
- _____
- _____
- _____

Care este importanța ariei Natura 2000 din punct de vedere al biodiversității?

- _____
- _____
- _____
- _____

Care este importanța ariei Natura 2000 din punct de vedere cultural?

- _____
- _____
- _____
- _____

Care este importanța ariei Natura 2000 din punct de vedere recreațional?

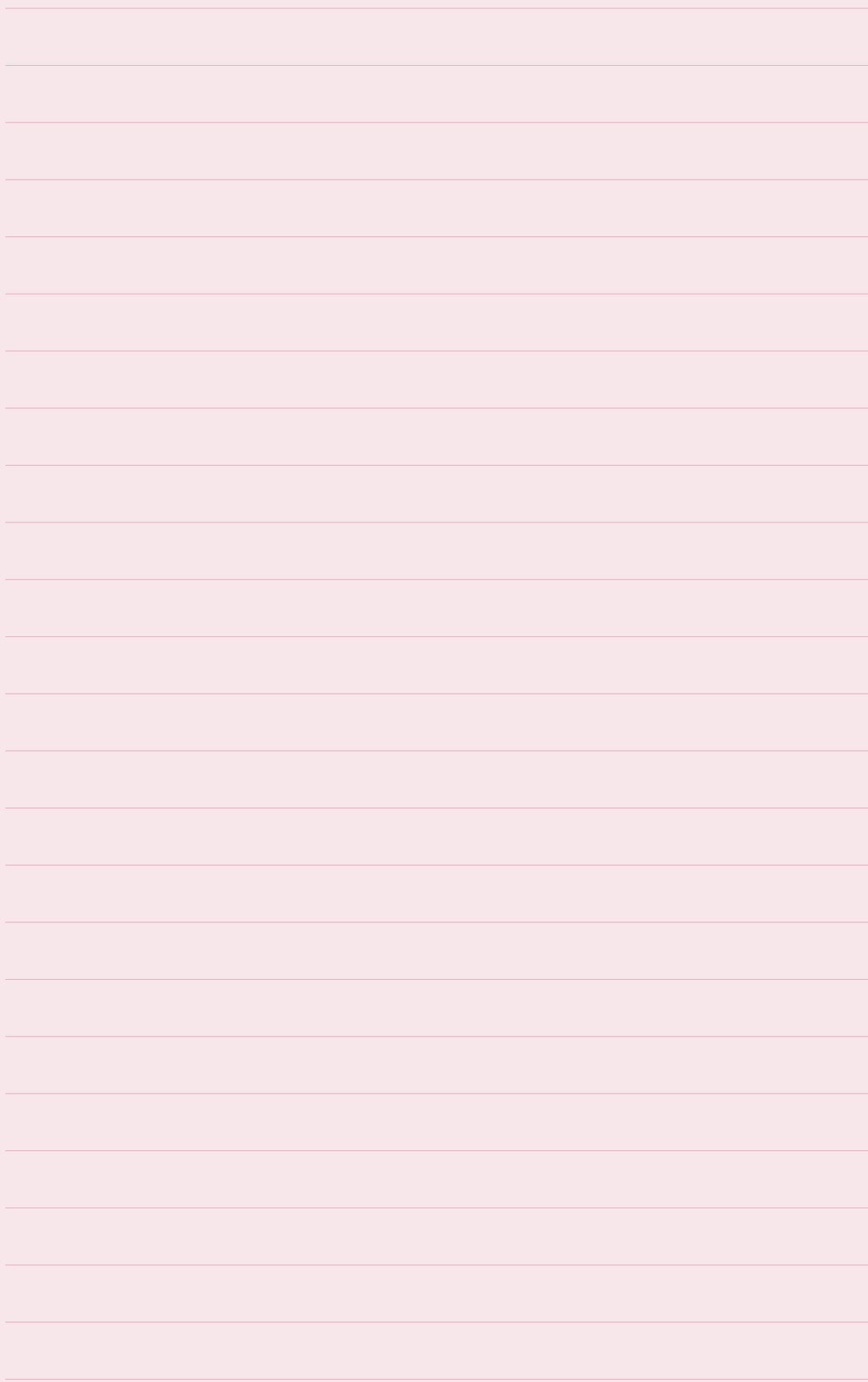
- _____
- _____
- _____
- _____

În ce mod ar putea constitui aria Natura 2000 o sursă de inspirație?

- _____
- _____
- _____
- _____

Care sunt locurile preferate din cadrul ariei Natura 2000?

- _____
- _____
- _____
- _____

2.5 Etapa 4 Identificarea problemelor cheie

În vederea dezvoltării strategiei de comunicare trebuie clarificate de asemenea anumite probleme cheie, prezentate în scop de îndrumare, în cadrul listei maxime de mai jos. Această listă ar putea să nu fie completă, fiind posibil ca în aria Natura 2000 de care vă ocupați să fie prezente și alte probleme importante. În capitolul anterior au fost prezentate instrumentele necesare clarificării acestor probleme și strângerii de opinii din partea părților interesate.

Pentru echipa managerială posibilele probleme esențiale privind informarea și comunicarea sunt (fără o ordine prestabilită) următoarele:

- Turism
- Poluare
- Cultura și tradițiile locale
- Exploatarea resurselor naturale
- Interpretarea legislației
- Educația și conștientizarea privind mediul
- Dificultăți economice și sociale pentru populația locală
- Înțelegerea motivelor pentru care a fost instituită aria Natura 2000
- Comunicare între populația locală și 'structurile administrative' ale ariei Natura 2000

2.6 Etapa 5 Mecanisme de abordare a problemelor cheie

Există mai multe căi de a aborda problemele cheie identificate și de a le aduce la cunoștința grupurilor de părți interesate. Exemplele redate în continuare ar putea fi utilizate ca tipuri de mecanisme de difuzare a informației în cadrul strategiei de comunicare. În funcție de extinderea ariei Natura 2000 (suprafață, număr de părți interesate, etc.) anumite mecanisme s-ar putea dovedi mai utile decât altele. De exemplu, pentru ariile complexe, ar putea fi importantă utilizarea unor comunicate de presă, a unei pagini de Internet, a unor centre de informare, în timp ce pentru ariile simple, astfel de mijloace s-ar putea dovedi ca fiind prea cuprinzătoare.

2.6.1 Explicații directe

- Întâlniri directe
- Întâlniri publice
- Întâlniri de lucru

Întâlnirile directe cu părțile interesate implicate se numără printre cele mai importante mecanisme capabile să asigure o comunicare efectivă între principalele grupuri. Este deosebit de importantă dezvoltarea unei bune relații cu populația locală din zonă. În plus față de întâlnirile directe, întâlnirile publice vor fi utile pentru obținerea unui grad sporit de deschidere a discuțiilor dintre diverse grupuri. Astfel de întâlniri asigură o platformă pentru schimbul de informații care nu ar fi posibil prin alte mecanisme. Dacă se dorește discutarea mai amănunțită a unei probleme specifice, mecanismul potrivit este acela al unei întâlniri de lucru. Un exemplu privind organizarea unei întâlniri de lucru este prezentat în capitolul următor.

2.6.2 Comunicarea la distanță

- Pagini de Internet
- Poștă electronică
- Corespondență

O formă mai distantă de comunicare include utilizarea paginilor de Internet, a poștei electronice și a corespondenței. Pagina de Internet poate fi utilizată pentru diseminarea informațiilor la un nivel mai

general, fiind eficientă mai ales pentru promovarea ariei Natura 2000, atât în țară cât și peste hotare. Poșta electronică va fi probabil cel mai important mijloc de comunicare și schimb de informații între grupurile de părți interesate. Corespondența normală este o cale eficientă de a pune la dispoziția anumitor persoane sau organizații, informații esențiale sau anunțuri privind evenimente viitoare.

2.6.3 Materiale

- Prospecte și broșuri
- Fișe
- Rapoarte
- Buletine informative

Prospectele și broșurile sunt ușor de produs și pot furniza informații care se adresează unor categorii diferite de audiență. Dacă se dorește informarea părților interesate în legătură cu un anumit subiect, se poate avea în vedere difuzarea unor fișe de informare care prezintă pe scurt și clarifică subiectul respectiv. Formatul și conținutul pot varia în funcție de subiect și de audiență. Pentru informații mai detaliate, părțile interesate pot solicita rapoarte de evaluare care să conțină o analiză a activităților de gestionare din cadrul ariei Natura 2000. Se poate lua în considerare și eventualitatea redactării unor buletine informative (semestriale sau anuale) care să conțină articole privind activitățile desfășurate în cadrul ariei Natura 2000, anunțuri privind diverse evenimente publice, informații asupra unor probleme cheie și articole privind organizații și persoane având legături cu aria protejată.

2.6.4 Mijloace de informare în masă

- Radio
- Televiziune
- Ziare
- Comunicate de presă

Radioul poate fi un mijloc eficient de difuzare a informației în rândul comunităților locale care trăiesc în jurul ariei protejate Natura 2000. Programele de televiziune și articolele din presă care discută probleme cheie privind ariile protejate, vor constitui un mecanism suplimentar de acces la o audiență mai largă. Comunicatele de presă pot fi utilizate de exemplu, pentru anunțarea unor evenimente. Aceste comunicate se vor concentra pe acele mijloace de difuzare care permit accesarea cea mai eficientă a principalelor grupuri de audiență.

2.6.5 Evenimente

- Participarea la conferințe sau evenimente locale sau naționale

Evenimentele naționale și regionale reprezintă mecanisme adecvate pentru realizarea contactului cu o categorie mai largă de audiență, de exemplu, cu alți administratori (custozi) ai unor arii Natura 2000. Astfel de evenimente vor fi utile pentru exersarea schimbului de experiență în domeniul problemelor identificate. În plus, evenimentele locale pot constitui o platformă de promovare a unor subiecte specifice privind conservarea naturii, în fața unor audiențe diverse.

2.6.6 Alte mecanisme destinate schimbului de informații

- Vizite ghidate
- Excursii de studiu
- Centre de informare

Organizarea unor excursii cu ghizi a unor excursii de studiu, destinate nu numai turiștilor, dar și comunităților locale, va fi de natură să sprijine procesul de creștere a gradului de conștientizare, atrăgând atenția asupra necesității de a lua în considerare problemele de mediu în cadrul unei game largi de situații. O excursie de studii poate fi de asemenea, o parte din programa școlară. Pentru a permite copiilor să devină participanți responsabili și activi la viața societății este necesar ca aceștia să înțeleagă faptul că un comportament responsabil este mult mai mult influențat de valori și norme

(adânc înrădăcinate) decât doar de cunoștințe. Va deveni astfel posibil ca elevii să învețe despre modul în care diverse activități pot ajunge să afecteze mediul înconjurător. Centrele de informare pot pune la dispoziție informații suplimentare despre oportunitățile și amenajările existente în zonă, constituind de asemenea un loc de organizare a unor întâlniri de lucru, a unor întâlniri publice, etc.

2.7 Etapa 6 Structura strategiei de comunicare

Tabelul redat în cele de mai jos redă o structură posibilă a dezvoltării strategiei de comunicare, descriind activitățile care trebuie efectuate pentru implementarea acestei strategii. Tabelul poate fi completat pentru fiecare dintre problemele identificate în cadrul ariei Natura 2000. Pentru fiecare dintre aceste probleme trebuie stabilite scopurile prin intermediul cărora vor fi abordate problemele cheie. Pentru fiecare scop vor trebui stabilite grupurile aferente de părți interesate. Fiecare grup de părți interesate ar putea să necesite o abordare diferită în ceea ce privește mesajul/scopul definite de un anumit mecanism. În plus, va fi importantă clarificarea aspectelor legate de data începerii, durata, alternativele de finanțare. Stabilirea unei date de începere ar putea să se reflecte de asemenea într-o anumită structură de priorități a activităților care trebuie efectuate. Structura prezentată identifică de asemenea membrii echipei care vor fi responsabili de activitatea respectivă. Pentru a evalua succesul strategiei aplicate, vor trebui definite rezultatele așteptate pentru fiecare activitate.

<i>Problemă</i>	<i>Scop</i>	<i>Grup de părți interesate</i>	<i>Mecanism începerii</i>	<i>Data</i>	<i>Cine?</i>	<i>Finanțare</i>	<i>Rezultat</i>
I. Turism (exemplu)							
I.1	Prezentarea ariei Natura 2000 ca pe zonă unică, bogată în valori naturale Încurajarea turiștilor de a vizita aria protejată	Populația locală	Se pot utiliza prospecte care să îmbogățească experiența turiștilor, prin furnizarea de informații	2006 in curs de desfășurare	Membrii echipei manageriale	Donație	Populația locală poate juca un rol în promovarea ariei Natura 2000

1.2	Încurajarea turiștilor de a vizita aria protejată	Turiști	Centru de informare care să descrie oportunitățile și amenajările din cadrul ariei Natura 2000	2007	Membrii echipei manageriale	Sectorul privat	Turiștii vor fi mai informați
1.3	Etc.						
2. Poluare (exemplu)							
2.1	Etc.						
2.2							

2.8 Etapa 7 Organizare/buget

2.8.1 Organizare/planificare

În ultima fază a procesului de comunicare, este necesară planificarea de detaliu. Într-un stadiu ulterior, trebuie elaborat bugetul. În această etapă se ridică următoarele probleme relevante:

- Ar trebui ca echipa managerială să-și asume toate sarcinile sau ar trebui ca echipa să facă apel la 'terți'?
- Care este durata planului de comunicare?
- Câți angajați sunt implicați?
- Comunicarea rezultatelor: metodologie, responsabilități

În plus, se vor clarifica relațiile dintre strategia de comunicare și planul de gestionare.

Echipa managerială ar putea lua în considerare o anumită fuziune între obiectivele gestionării și cele ale comunicării în cadrul planurilor anuale de lucru privind aria protejată Natura 2000 (faza 9, partea a treia – elaborarea planului de gestionare).

2.8.2 Definirea bugetului

În momentul definirii bugetului, vor trebui incluse toate costurile anticipate. Este de dorit să se facă o diferență clară între costurile de personal și cele materiale. Costurile de personal privesc o planificare în timp, iar cele materiale vor fi clasificate în funcție de natura lor, de exemplu, costuri de tipărire și plasare.

În general, trebuie remarcat faptul că nu există un îndrumar strict al definirii bugetului, natura și amploarea acestei activități fiind în mare măsură dependentă de motivația echipei manageriale în privința investițiilor.

2.9 Etapa 8 Evaluarea impactului

În cadrul acestei abordări a comunicării, este necesar să se specifice modul în care va fi organizată evaluarea. Trebuie știut încă de timpuriu care vor fi rezultatele supuse evaluării și modul în care acestea vor fi evaluate. Este util să se planifice în avans anumite criterii de evaluare, mai ales când acestea privesc activități desfășurate pe o durată mai mare de timp. Raportul trebuie să fie clar și concis, iar experiențele trebuie descrise urmând o procedură bine stabilită.

Evaluarea efectelor este importantă pentru că va arăta dacă efortul de comunicare și bugetul alocat au fost alocate corespunzător. Astfel, prin intermediul evaluării efectelor, va fi posibilă de asemenea să se țină seama de cheltuieli. În plus, experiența câștigată prin analiza rezultatelor va putea constitui o importantă bază de pornire pentru activitățile de comunicare viitoare.

Evaluarea ar trebui să fie o activitate continuă pentru fiecare din etapele descrise în carul procesului de comunicare. Cum pot fi descrise contactele și colaborările cu părțile interesate? Activitatea a dat rezultatele scontate? În acest sens, ar fi de preferat să se mențină un jurnal care să înregistreze toate experiențele și semnalele.

3 Gestionarea ariilor Natura 2000

Acest capitol are rolul de a sprijini în direcția elaborării planurilor de gestionare. Capitolul este structurat sub forma unui îndrumar care permite conceperea unui plan de gestionare compatibil cu cerințele Directivelor Europene și al legislației naționale privind conservarea naturii. Acest îndrumar se aplică ariilor desemnate conform Directivei privind păsările și Directivei privind habitatele. În acest capitol nu au fost incluse detalii specifice sau reguli stricte privitoare la modul în care vor fi gestionate aceste arii. Sunt descrise însă, modalitățile de concepere a unui plan clar care să se conformeze celor două Directive amintite și care să fie potrivit ariei protejate pentru care a fost compilat. Conținutul de detaliu al planurilor va fi diferit pentru fiecare arie Natura 2000, dar printr-o urmărire atentă a etapelor de elaborare se va putea obține un set logic de obiective, acțiuni și măsuri. Acest capitol trebuie citit în corelație cu prevederile legale în vigoare. Capitolul nu impune o anumită cerință procedurală de elaborare a planurilor de gestionare, reprezentând în schimb, un instrument menit să faciliteze activitatea de redactare a acestora.

3.1 Procesul de elaborare a planului de gestionare (9 faze)

În acest capitol este redată o vedere generală asupra procesului de elaborare a planurilor de gestionare. Sunt descrise diverse faze ale acestui proces, precum și timpul care trebuie alocat fiecărei faze, în vederea elaborării unui plan corespunzător.

3.1.1 Procesul de planificare

Diagrama de mai jos sintetizează fazele procesului de elaborare și redactare a planului de gestionare (Figura 3.1)

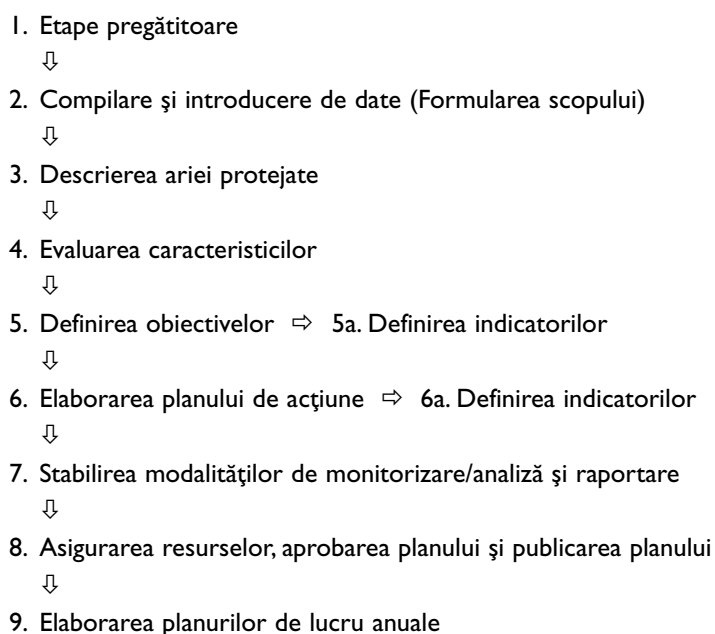

Figura 3.1 Fazele procesului de elaborare a planului de gestionare

Definiția planului de gestionare: Planul de gestionare este un document scris, pus în circulație și aprobat, care descrie un proces continuu conducând în timp, la gestionarea efectivă, eficientă și adaptativă a ariei protejate.

Compilarea unui plan de gestionare Natura 2000 constă din nouă faze. Prima fază conține câteva etape pregătitoare necesare începerii procesului propriu-zis de elaborare a planului. Odată ce această etapă a fost parcursă, se poate proceda la redactarea propriu-zisă a planului. Fazele 2-7 se referă la redactarea a diverse capitole din cadrul planului. Faza 8 implică aprobarea planului, autorizarea și publicarea acestuia. Odată cu aprobarea planului de către autoritatea competentă, se trece la ultima fază care implică elaborarea planurilor anuale de lucru. Elaborarea planului de gestionare este parte a unui proces continuu. Planul de gestionare va avea o durată de viață de șase ani, după care va fi evaluat și reelaborat. Toate fazele acestui proces de elaborare a planului vor fi discutate în detaliu în capitolele următoare.

3.1.2 Programul de elaborare a planului de gestionare

Perioada de timp alocată elaborării unui plan de gestionare depinde de numeroși factori. Aceștia includ volumul de lucru, experiența profesională și capacitățile echipei manageriale, volumul de informații disponibile, complexitatea conjuncturii ecologice, socio-economice și culturale, nivelul de consultanță existent, precum și structura administrativă necesară pentru finanțarea, aprobarea și pregătirea planului în vederea publicării. În general, echipa managerială ar trebui să necesite aproximativ 12 luni pentru a redacta prima versiune completă a planului. În cazul ariilor protejate complexe de tip Natura 2000, acest proces ar putea dura mai mult. Un program cu caracter indicativ privind elaborarea unui plan, este indicat în Tabelul 3.1.

Tabelul 3.1 Programul de elaborare a planului de gestionare

Propunere de program pentru elaborarea unui plan de gestionare pentru o arie protejată de tip Natura 2000												
Faza de elaborare	Luna											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1) Etape pregătitoare	■	■	■									
2) Compilarea capitolului introductiv (formularea obiectivelor)	■	■										
3) Descrierea ariei protejate		■	■	■	■							
4) Evaluarea caracteristicilor ariei			■	■	■	■						
5) Definirea obiectivelor							■	■				
6) Elaborarea planului de acțiune							■	■	■			
7) Stabilirea acțiunilor de monitorizare, analiză și raportare										■	■	
8) Asigurarea resurselor, aprobarea și publicarea planului		■	■								■	■
9) Elaborarea planurilor de lucru anuale											■	■

3.2 Descrierea generală a planului de gestionare

În Tabelul 3.2 este redată o descriere generală a planului de gestionare pentru ariile protejate Natura 2000. Se recomandă ca în planul de gestionare să fie incluse toate capitolele prezentate în tabel. Procesul de redactare a fiecărui capitol va fi descris în detaliu. Capitolele vor avea extinderi diferite în funcție de complexitatea ariei protejate respective. Unele arii pot necesita capitole suplimentare.

Tabelul 3.2 Descrierea generală a gestionării unei arii protejate de tip Natura 2000

Descriere generală a planului de gestionare		
Fișa de date		
Sumar		
Capitolul 1	Introducere	<ul style="list-style-type: none">• Aria protejată obiect• Temeiul legal• Procesul de elaborare a planului• Proceduri de modificare• Proceduri de implementare
Capitolul 2	Descrierea ariei	<ul style="list-style-type: none">• Date generală• Caracteristici fizice• Caracteristici ecologice și biologice• Caracteristici socio-economice
Capitolul 3	Evaluarea caracteristicilor	
Capitolul 4	Obiective	<ul style="list-style-type: none">• Obiective
Capitolul 5	Planul de acțiune	<ul style="list-style-type: none">• Alternative de gestionare• Acțiuni și indicatori de gestionare
Capitolul 6	Monitorizare	<ul style="list-style-type: none">• Planul de monitorizare
Capitolul 7	Resurse și educație	
Anexe		

Odată cu formularea obiectivelor și a unei părți din introducere, trebuie definite căile preconizate pentru atingerea acestor obiective. Într-un prim stadiu se elaborează o descriere (Capitolul 3.5) și o evaluare (Capitolul 3.6) a trăsăturilor ariei protejate respective, pentru a identifica problemele posibile și oportunitățile legate de aceasta (Figura 3.1 Procesul de elaborare a planului de gestionare). Prin determinarea și evaluarea trăsăturilor unei arii protejate este facilitată formularea obiectivelor. Obiectivele vor trebui puse în aplicare (Capitolele 3.7-3.8). Pentru a defini cele mai adecvate acțiuni necesare îndeplinirii obiectivelor, va fi elaborată o listă de opțiuni, dintre care se vor alege cele mai eficiente acțiuni. Acest proces necesită cooperarea dintre administratorii (custozii) de arii protejate Natura 2000 și toate părțile interesate. Va fi necesară formularea unor indicatori de monitorizare a progresului înregistrat în realizarea planului. Acești indicatori se pot formula în corelație cu obiectivele planului și cu acțiunile manageriale aferente (Capitolul 3.7).

3.3 Faza I: Pregătirea

Înainte de a începe elaborarea planului de gestionare, trebuie parcurși câțiva pași pregătitori importanți. Acești pași includ alcătuirea echipei manageriale, determinarea gradului de complexitate și tipologiei planului, identificarea zonelor care vor face obiectul gestionării, analiza părților interesate, stabilirea cadrului legal și evaluarea resurselor. Etapa pregătitoare este prima din procesul de elaborare a planului de gestionare (Figura 3.1).

3.3.1 Stabilirea echipei de elaborare a planului de gestionare

După cum s-a menționat anterior, planurile de gestionare vor fi elaborate de către administratorii (custozii) ariilor protejate. Echipa managerială va fi stabilită chiar de la început, aceasta urmând să preia activitatea de elaborare, redactare și publicare a planului. Este important ca membrii echipei manageriale să fie capabili să aloce timpul și efortul necesar pe perioada elaborării planului. Înainte de a începe este esențial ca fiecare membru al echipei să fie conștient de rigorile procesului de elaborare a planului. Un grup de lucru prea numeros ar putea să piardă din eficiență, astfel încât numărul membrilor trebuie să nu depășească de regulă, 12 persoane. Componenta recomandată a echipei trebuie să constea din administratorii (custozii) ariei protejate și specialiști din diverse domenii (de exemplu, ecologie, finanțe, comunicare etc.).

3.3.2 Selectarea tipului de plan de gestionare

Odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 462/2001, toate ariile Natura 2000 din România vor necesita elaborarea unui plan de gestionare. Planurile de gestionare pentru ariile de protecție specială și pentru ariile speciale de conservare vor urma aceleași principii ca cele trasate de Legea nr. 462/2001. Ariile protejate Natura 2000 care fac obiectul selecției vor putea fi de asemenea sub incidența altor prevederi legale și a multor convenții internaționale. Aceste acte legislative vor aduce unele complicații la gestionarea anumitor arii. Pentru a clarifica implicațiile privind elaborarea planurilor de gestionare, planurile pot fi divizate în câteva categorii. În cazul ariilor Natura 2000, se pot distinge trei astfel de categorii.

- Un plan de gestionare simplu
- Un plan de gestionare integrat
- Un plan de gestionare combinat

Un plan de gestionare simplu (Figura 3.2) se aplică în situațiile în care nu există o suprapunere între aria Natura 200 respectivă și o altă arie care face obiectul unor tratate, convenții sau legi. Un astfel de plan poate fi considerat ca 'simplu'.

Figura 3.2 Plan de gestionare simplu

Un plan de gestionare integrat se referă la o arie protejată Natura 2000 care este complet inclusă într-o arie cu un statut legal diferit sau viceversa (Figurile 3.3 și 3.4). În cadrul procesului de elaborare a planului de gestionare privind aria protejată Natura 2000, cerințele ariei respective și/sau ale planurilor de gestionare deja elaborate, trebuie încorporate în planul de gestionare al ariei Natura 2000. Evident, în cazul în care o arie protejată Natura 2000 este inclusă într-o altă arie, cerințele care decurg din statutul Natura 2000 trebuie incluse în planul de gestionare al ariei mai mari.

Dacă nu există un plan gestionare pentru cealaltă arie, planul de gestionare Natura 2000 va trebui să includă și cerințele legate de această arie.

Figura 3.3 Plan de gestionare integrat

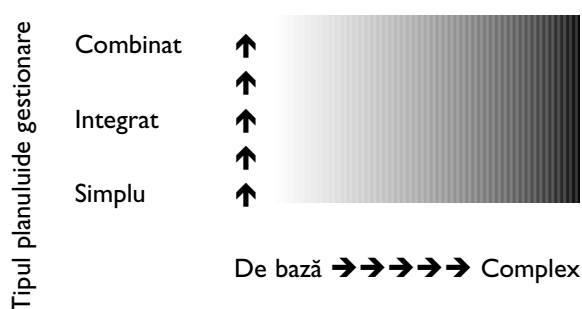
Figura 3.4 Plan de gestionare integrat

Un plan de gestionare combinat (Figura 3.5) privește acele arii protejate Natura 200 care se suprapun parțial cu o arie aflată sub incidența altui regim de conservare. Dacă aria suprapusă nu are un plan propriu de gestionare, atunci planul de gestionare Natura 2000 va trebui să ia în considerare cerințele acestei arii. Dacă există deja un plan funcțional în momentul elaborării planului Natura 2000, atunci și prevederile acestui plan vor trebui luate în considerare. În funcție de gradul de suprapunere, administratorii (custozii) ariilor pot decide să elaboreze două planuri de gestionare sau un singur plan combinat pentru cele două arii.

Figura 3.5 Plan de gestionare combinat

În plus, planurile de gestionare pot fi clasificate în funcție de gradul de complexitate, variind de la planuri 'de bază', la planuri 'complexe' (Figura 3.6). Gradul de complexitate se referă la numărul de habitate și/sau specii pentru care a fost selectată ariea respectivă. Un plan de gestionare de bază se referă la o arie Natura 2000 selectată pentru unul sau pentru un număr redus de habitate și/sau specii; un plan de gestionare complex are în vedere ariile selectate pentru mai multe habitate sau specii.

Numărul de specii și/sau habitate pentru care a fost selectată ariea respectivă

Figura 3.6 Complexitatea planurilor de gestionare

Ariile de mari dimensiuni/complexe pot face obiectul unui sistem de zonare, în funcție de cerințele proprii privind gestionarea. Numeroase arii protejate sunt împărțite în mai multe zone pentru a accentua anumite tipuri de folosință. Astfel de zone permit structurarea unui spectru larg de activități de gestionare. Administratorii vor aplica sisteme de zonare în cazurile în care acestea sunt de natură să reducă gradul de complexitate al activității de gestionare. Unele arii vor fi de foarte mici dimensiuni și/sau foarte omogene ("de bază") și nu vor solicita aplicarea unei zonări. Este important ca zonarea să fie cât mai simplă cu putință. Manualul sursă conține un exemplu de astfel de zonare, indicând diferite tipuri de gestionare care ar putea fi definite în cadrul unei arii Natura 2000. În plus, sunt descrise și alte tipuri de zonare care ar putea fi utilizate (de exemplu, zonările de conștientizare).

3.3.3 Elaborarea analizei privind părțile interesate și a planului de participare

Există mai multe motive pentru care părțile interesate ar trebui implicate în procesul de elaborare a planului de gestionare. Părțile interesate pot continua să locuiască în cadrul ariilor Natura 2000 folosind resursele existente în acestea. Astfel de părți vor constitui o potențială sursă de perturbare și degradare a ariilor Natura 2000.

- GO 236-2000 prevede că: 'Modul de constituire și de administrare a ariilor naturale protejate va lua în considerare interesele comunităților locale, facilitându-se participarea localnicilor la aplicarea măsurilor de protecție, conservare și utilizare durabilă a resurselor naturale, încurajându-se menținerea practicilor și cunoștințelor tradiționale locale în valorificarea acestor resurse, în beneficiul comunităților locale'.
- Convenția de la Aarhus (iunie, 1998) prevede următoarele: 'Pentru a contribui la protejarea drepturilor fiecărei persoane din actuala și din viitoarele generații de a trăi într-un mediu înconjurător adecvat pentru sănătate și prosperitate, fiecare dintre părțile participante vor garanta dreptul de acces la informații, dreptul de participare a publicului în procesul decizional, accesul la justiție în probleme de mediu, în conformitate cu prevederile Convenției'.

Definiția părților interesate: Părțile interesate direct sau indirect reprezintă acele persoane/organizații afectate în urma desemnării ariei protejate Natura 2000.

Analiza părților interesate

Efectuarea acestui tip de analiză va permite să se clarifice care părți sunt implicate într-un proiect și care este modul lor de interrelaționare. Părțile interesate pot fi consultate în cadrul unor întâlniri sau pot face parte din structurile administrative oficiale (consilii consultative și științifice). Părțile interesate de importanță crucială pentru succesul planului de gestionare ar trebui implicate în una dintre aceste structuri. Tabelul 3.3 poate fi utilizat pentru a identifica principalele părți sau grupuri de interes. Pentru fiecare grup, se vor lua în considerare posibilele efecte pozitive și/sau negative asupra ariei protejate Natura 2000. Se va încerca clarificarea intereselor și obiectivelor acestor grupuri în ceea ce privește activitățile lor în cadrul ariei Natura 2000 și în zonele înconjurătoare. Se vor lua de asemenea în considerare efectele posibile ale planului de gestionare asupra activităților prezente și/sau viitoare din cadrul ariei protejate. Se va încerca să se clarifice în ce măsură aceste părți se simt amenințate de impactul planului de gestionare (percepția problemelor). Pentru mai multe informații, a se vedea partea a doua: Strategia de comunicare.

Tabelul 3.3 Lista (posibilă) a părților interesate în elaborarea și implementarea planurilor de gestionare pentru arii protejate Natura 2000 în România

Grupuri	Părți interesate
Factori decizionali Autorități competente de mediu care aprobă planurile de gestionare în domeniul conservării naturii	<ul style="list-style-type: none">• Ministerul Mediului și Gospodării Apelor (Direcția pentru protecția și conservarea biodiversității)• Agenția Națională de Protecția Mediului (Departamentul de Protecție a biodiversității)• Agențiile regionale de protecția mediului• Academia Română

<p>Părți puternic interesate (Părți interesate care sunt capabile să influențeze în cea mai mare măsură procesul de dezvoltare/ implementare)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Agențiile locale de protecția mediului • Consorțiul de organizații neguvernamentale privind programul natura 2000 (32 membri) • Comisia Europeană • MAPDR/ROMSILVA
<p>Părți afectate și/sau implicate (Părțile interesate cele mai afectate de activități și/sau având o influență moderată asupra acestora; diferențieri în funcție de fiecare arie Natura 2000)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vânători/Asociații vânătoarești • Turisti/Turism • Studenți/Domeniul educațional • Agricultori/Direcții agricole • Vizitatori/Domeniul recreațional • Lucrători forestieri/Companii de exploatare a materialului lemnos • Păstori • Presa locală • Mănăstiri • Companii industriale (de exemplu, din domeniul mineritului) • Alte organizații neguvernamentale naționale și locale • Public/asociații cetățenești
<p>Părți interesate cu caracter participativ (Părți interesate cu o influență neglijabilă în procesul de dezvoltare a ariei protejate și pentru care aceasta exercită un impact minim)</p> <p>În unele cazuri (diferențiate pentru fiecare arie în parte) unele dintre aceste părți pot deveni părți implicate, de fiecare dată când ar putea avea un interes specific privind aria respectivă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alte instituții guvernamentale locale sau naționale: - Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului - Ministerul Administrației și Internelor - Ministerul Educației și Cercetării - Garda Națională de Mediu - Prefecturi, consilii locale - Primari • Institute de cercetări

3.3.4 Evaluarea resurselor

Este importantă asigurarea fezabilității planului de gestionare din punct de vedere al resurselor necesare. Din acest motiv, echipa managerială ar trebui să aibă o viziune clară asupra tuturor resurselor disponibile (timp, cunoștințe, personal, fonduri etc.). Efectuarea unei astfel de analize în etapa pregătitoare ar trebui să permită evitarea formulării unor obiective de dezvoltare și a unor acțiuni specifice de gestionare a căror implementare să fie lipsită de fezabilitate. În plus, rezultatele obținute în urma efectuării analizei care privește părțile interesate ar putea conduce la concluzia că anumite astfel de părți nu își vor putea continua activitățile curente în cadrul ariei protejate, fiind necesare activități și/sau finanțări alternative pentru îmbunătățirea nivelului lor de trai. Măsurile și activitățile potențiale de gestionare a ariilor Natura 2000 ar putea necesita finanțare. Astfel de activități ar putea fi legate de refacerea anumitor caracteristici afectate (a se vedea rezultatele evaluării), gestionarea activă a acestor caracteristici și monitorizarea ariei sau speciilor. O serie de activități ar putea fi legate de asemenea de administrarea ariei protejate, ridicarea nivelului de conștientizare a activităților etc.

Pe parcursul elaborării prezentului document nu se cunoșteau posibilitățile viitoare de finanțare la nivel național. La nivel european, Articolul 8 din Directiva privind habitatele menționează faptul că implementarea programului Natura 2000 ar putea fi dificilă în lipsa unei cofinanțări. Există mai multe instrumente de finanțare disponibile pentru finanțarea ariilor protejate Natura 2000. În cele de mai jos sunt discutate pe scurt cele mai relevante instrumente de finanțare asigurate de Uniunea Europeană pentru perioada 2007-2013. Datele prezentate au la bază propunerile făcute de Comisia Europeană (2004), putând suferi modificări. Pentru mai multe informații, se pot consulta câteva documente.

Instrumente de finanțare:

- LIFE+ (Propunere): Instrumentul de finanțare LIFE-Nature este un fond destinat în mod specific acțiunilor de protejare a mediului și de conservare a naturii. Programul LIFE-Nature are un obiectiv specific de a contribui la înființarea rețelei Natura 2000. Comisia Europeană a propus înlocuirea celor mai multe fonduri actuale, destinate protejării mediului, inclusiv a fondului LIFE-Nature, printr-un singur fond, și anume: LIFE+. Acest fond se axează pe dezvoltarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și comunicarea politicii și legislației comunitare privind mediul. Sprijinul alocat prin acest fond va fi asigurat pe două căi: LIFE+ Implementare și Administrare și LIFE+ Informare și Comunicare.
- EAFRD (Propunere): Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală include prevederi pentru măsuri compensatorii (plăți alocate agricultorilor) în schimbul unor restricții specifice care rezultă din implementarea programului Natura 2000.
- ERDF (Propunere): Fondul european de dezvoltare regională ar putea servi pentru finanțarea unor măsuri de natură să asigure utilizarea durabilă a resurselor, precum și unele măsuri privind structurile administrative, elaborarea planurilor și amenajarea infrastructurii de monitorizare.
- ESF (Propunere): Fondul european social este conceput pentru a promova educația și instruirea pe cuprinsul Uniunii Europene. Acest fond ar putea fi utilizat pentru a stabili procedurile administrative și pentru a întări capacitatea administrativă. De asemenea, ar putea fi finanțate acțiuni în direcția întăririi capacității factorilor de gestionare și funcționării autorităților responsabile cu gestionarea. Anumite articole din regulamentul acestui fond dau posibilitatea acordării de sprijin în direcția cooperării inter-departamentale.
- EFF (Propunere): Fondul european pentru pescuit poate avea relevanță în ceea ce privește ariile protejate Natura 2000 din zonele costiere și marine, de exemplu, pentru găsirea unor soluții alternative de angajare pentru pescari ca paznici de rezervație sau ghizi, etc.

3.3.5 Identificarea cadrului legal

Ariile protejate Natura 2000 au la bază un cadru legal. Este important ca acest lucru să fie recunoscut și totodată, să se înțeleagă contextul în care funcționează planul de gestionare. Partea I are drept obiectiv să clarifice implicațiile declarării unei arii protejate Natura 2000 și să identifice reglementările naționale prin care sunt implementate prevederile Directivelor privind păsările și habitatele (Legea nr. 462/2001). Partea I tratează de asemenea, tratatele, convențiile și acordurile internaționale care prevăd stabilirea ariilor protejate. În Tabelul 3.5 sunt sintetizate actele legislative care privesc conservarea naturii în România, precum și tratatele internaționale care trebuie luate în considerare pe parcursul redactării planurilor de gestionare. În etapa de redactare a unui plan de gestionare pentru o arie de protejată Natura 2000, echipa managerială trebuie să se asigure că planul se conformează de asemenea cu planurile de acțiune la nivel regional, cu planurile de dezvoltare în domeniul forestier, cu planurile de amenajare a teritoriului, etc.

Tabelul 3.5 Legi, tratate, convenții și acorduri internaționale în domeniul conservării naturii

Cadrul legal al ariilor protejate Natura 2000 în România

(repertoriu legislativ selectiv)

Principalele legi în domeniul conservării naturii:

- Legea Nr. 462/2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor și conservarea faunei și florei sălbatice.
 - Legea Nr. 137/1995 privind protecția mediului. Această lege cuprinde principiile care reglementează activitățile economice și sociale cu impact asupra mediului. Legea cuprinde de asemenea, prevederi referitoare la protejarea resurselor naturale, apelor, atmosferei, solului și subsolului, definiții ale ariilor protejate și monumentelor naturale.
 - Legea Nr. 5/2000 pentru aprobarea Planului național de folosință a terenurilor. Capitolul 3 – arii protejate, cuprinde aspecte legate de protejarea patrimoniului natural sau construit, de interes național.
 - Codul forestier (Legea nr. 26/1996) conține prevederi legate de gestionarea ariilor forestiere naționale și a altor arii împădurite, protejarea pădurilor și activitățile de exploatare forestieră.
 - Legea privind fondul cinegetic și protejarea vânatului (Legea nr. 103/1996), republicată în anul 2002. Această lege cuprinde prevederi legate de gestionarea terenurilor de vânătoare, protejarea vânatului, activități de vânătoare și sancționarea activităților de braconaj.
-

Tratate, convenții și acorduri ratificate de România:

- Paris (1970) Conferința Biosferei având ca rezultat Programul 'Omul și biosfera', lansat oficial de UNESCO în 1970. Acest program este menit să desemneze așa-numitele rezervații ale biosferei. România are trei astfel de rezervații
- Ramsar (1971) Convenția de la Ramsar privind mlaștinile, asigură protejarea mlaștinilor prin desemnarea unor arii speciale, numite arii Ramsar. Această convenție a fost ratificată de 145 de țări, printre care și România. țara noastră are o singură arie Ramsar: Delta Dunării.
- Paris (1972) Convenția privind protejarea patrimoniului cultural și natural mondial. Această convenție urmărește să încurajeze identificarea, protejarea și conservarea patrimoniului cultural și natural mondial, considerat ca fiind de o valoare deosebită pentru umanitate.
- Washington (1973) Convenția privind comerțul internațional cu specii de faună și floră sălbatică aflate în pericol (CITES) reprezintă un acord internațional la nivel guvernamental. Scopul său este acela de a asigura că practicile de comerț internațional cu animale și plante sălbatice nu le periclitează șansele de supraviețuire.

- Berna (1979) Convenția privind conservarea speciilor sălbatice europene și a habitatelor naturale a fost adoptată la Berna, pe 19 septembrie 1979 și a intrat în vigoare la 1 iunie 1982. Convenția formulează scopul dezvoltării unei rețele de arii protejate (denumite 'Emerald'). Există o coincidență totală între obiectivele acestei convenții și cele ale Directivei privind habitatele. Diferențele principale se referă la teritoriile avute în vedere de către cele două acte legislative. Rezultă cu relativă claritate faptul că statele membre ale Uniunii Europene vor îndeplini prevederile Convenției de la Berna prin desemnarea unor arii protejate Natura 2000. Ariile speciale de conservare (SAC) vor deveni de asemenea, arii de interes special din punct de vedere al conservării în cadrul rețelei Emerald (ASCI).
 - Bonn (1979) Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (CMS) urmărește conservarea speciilor terestre, marine și zburătoare pe întreg domeniul acoperit de acestea. Acest act reprezintă o înțelegere la nivel guvernamental, semnat sub egida Programului Organizației Națiunilor Unite privind protecția mediului, preocupat de conservarea speciilor sălbatice și habitatelor la scară globală.
 - Rio de Janeiro (1992) Convenția de la Rio de Janeiro privind biodiversitatea (CBD), Derivă din Conferința Națiunilor Unite asupra mediului și dezvoltării, desfășurată în acest oraș. Convenția stabilește trei obiective principale: conservarea biodiversității, utilizarea durabilă a componentelor acesteia, distribuirea dreaptă și echitabilă a beneficiilor rezultate în urma utilizării resurselor genetice.
 - Viena (1973) În acest oraș, Consiliul Europei a lansat conceptul rețelei europene a rezervațiilor biogenetice. Programul de implementare a acestei rețele a debutat în 1976. Statele membre au fost de acord să coopereze în domeniul creării unui program de prezervare a naturii în Europa.
 - Diploma europeană a ariilor protejate a fost creată în 1965 și se acordă ariilor de importanță europeană din punct de vedere al faunei, florei și peisajului, și care sunt deosebit de bine protejate. Aria respectivă trebuie să facă obiectul unei protecții stricte și să integreze cu succes conservarea naturii și anumite activități umane.
-

3.4 Faza 2: Elaborarea capitolului introductiv (Fișa de date și sumarul)

Acest capitol enumeră elementele care ar trebui incluse în sumarul și în introducerea planului de gestionare. Informațiile care rezultă în urma fazei de pregătire (Capitolul 3.3) vor permite echipei manageriale să elaboreze cea mai mare parte a introducerii.

3.4.1 Fișa de date

Conținutul planului de gestionare trebuie să fie clar pentru cititor, încă de la început. Acest lucru se poate obține prin alcătuirea unei fișe de date care să conțină toate elementele necesare unei imagini exacte a conținutului planului de gestionare (Figura 3.7).

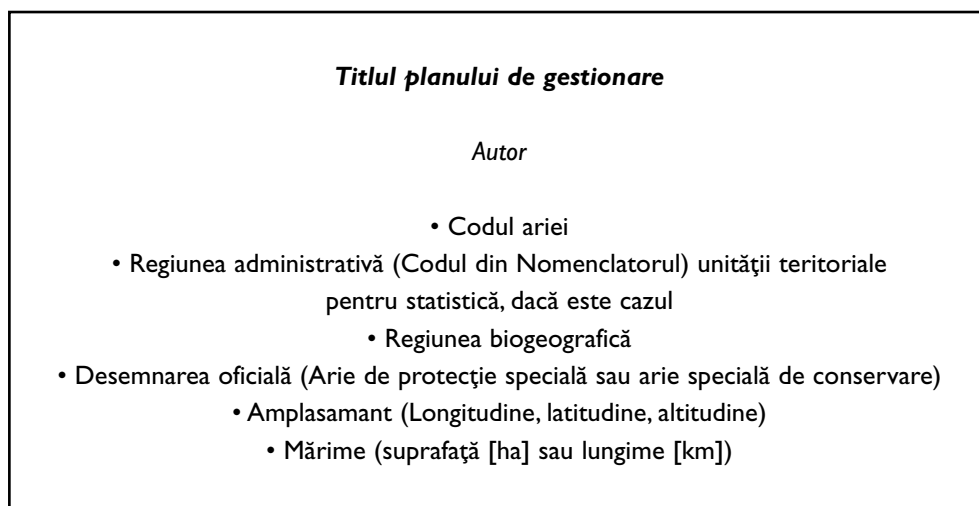

Figura 3.7 Fișa de date

3.4.2 Sumarul

Planul de gestionare ar trebui să includă un sumar de o pagină, amplasat la început, și care să fie elaborat după completarea întregului plan. Acest sumar ar trebui să sintetizeze punctele importante cum ar fi: importanța ariei Natura 2000 și principalele obiective urmărite.

3.4.3 Obiectivul planului

Este dificilă elaborarea unui plan de gestionare fără a se cunoaște care sunt obiectivele urmărite. Din acest motiv, un plan de gestionare ar trebui să aibă formulat un obiectiv general.

Definiția obiectivului planului de gestionare: Obiectivul reprezintă o descriere a condițiilor ideale pe termen lung, care s-ar putea obține pentru întreaga arie, ca urmare a punerii în aplicare a planului.

Directiva privind habitatele stabilește deja un obiectiv comun pentru ariile protejate Natura 2000 (partea I), și anume: 'de a menține sau reface habitatele și speciile la un nivel favorabil de conservare', prin măsuri care 'să țină seama de cerințele economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale'. Deși acestea reprezintă cerințe pentru fiecare arie protejată Natura 2000, un anumit obiectiv poate să apară ușor modificat în funcție de condițiile specifice ale zonei respective. 'Obiectivul' ariilor de tip Natura 2000 este formulat ca un deziderat care necesită un proces suplimentar de elaborare, în vederea aducerii sale într-un stadiu semnificativ pentru politica, gestionarea și analiza evaluativă a valorilor naturale.

3.4.4 Cuprinsul capitolului introductiv

Obiectivul planului de gestionare va fi indicat în capitolul introductiv. În Tabelul 3.6 sunt prezentate subcapitolele care ar trebui incluse în capitolul introductiv. Acest tabel include de asemenea indicații privind conținutul acestor subcapitole. În principiu, nu ar trebui ca elaborarea acestui capitol să fie foarte laborioasă, deoarece o mare parte a informației necesare a fost colectată fie în urma procesului de selecție a ariei protejate, fie pe parcursul fazei de pregătire.

Lined paper area with horizontal ruling lines.

Tabelul 3.6 Conținutul primului capitol din planul de gestionare al ariilor protejate Natura 2000

Cuprinsul Capitolului I - Introducere
(după Appleton, 2002)

I.1 Desemnarea și obiectivul ariei protejate

- Redați istoricul procesului de selectare a ariei protejate și desemnarea oficială a acesteia (ca arie specială de conservare sau arie specială de protecție, etc.).
- Descrieți obiectivul ariei protejate ca rezultat al desemnării.
- Stabiliți dacă aria face parte dintr-o arie protejată desemnată la o scară geografică mai mare.

I.2 Cadrul legal

- Faceți referiri la diverse politici privind natura care influențează gestionarea ariei protejate la nivel internațional, național, regional și local (Capitolul 3.3.5 referitor la cadrul legal).
- Faceți referiri la alte planuri care au legătură cu o parte sau cu totalitatea ariei protejate (de exemplu, planuri de amenajare a teritoriului).
- Descrieți cadrul legal pentru gestionarea structurilor aferente ariei protejate și faceți referiri la cerințele Legii nr. 462/2001 (de exemplu, Articolul 18).

I.3 Procesul de elaborare al planului de gestionare

- Includeți o scurtă descriere a procesului de elaborare a planului de elaborare. (modul de alcătuire a echipei manageriale, procesul de planificare, implicarea părților interesate în procesul de elaborare etc.).

I.4 Procedurile de aprobare și de modificare a planului de gestionare

- Descrieți procedura legală de aprobare a planului. Planurile de gestionare sunt aprobate autoritatea centrală pentru protecția mediului și în acord cu Academia Română.
- Descrieți procedura legală de modificare a planului de gestionare.

I.5 Procedura de implementare a planului de gestionare

- Stabiliți cine va planifica, implementa și organiza activitățile prevăzute în planurile anuale de lucru. Aceste planuri sunt elaborate pentru anul următor, în ultimul trimestru al anului în curs (Tabelul 3.1)

3.5 Faza 3: Descrierea ariei protejate

Acest capitol explică elementele care ar trebui incluse în descrierea ariei protejate (Capitolul 2). Această descriere oferă o vedere de ansamblu a tuturor caracteristicilor importante ale ariei Natura 2000. Descrierea include informații generale despre aria protejată, dar și date relevante privind factorii fizici, biologici, socio-economici și culturali. Pentru a facilita procesul decizional, este necesară redarea unor informații exacte privind caracteristicile relevante ale ariei.

3.5.1 Cuprinsul descrierii ariei protejate

În Tabelul 3.7 sunt prezentate subcapitolele care vor fi incluse în descrierea ariei protejate. Acest tabel conține de asemenea, modul în care trebuie completate aceste subcapitole. Lista redată în Tabelul 3.7 are un caracter indicativ privind aspectele care ar putea fi menționate în descriere, nefiind însă obligatorie. Este mult mai important ca această listă să fie una concisă. Informațiile cu caracter de sprijin ar trebui incluse într-o anexă, de exemplu:

- Referințele bibliografice
- Bazele de date consultate
- Hărți și materiale fotogrammetrice (domeniul de acoperire cu hărți detaliate care cuprind limitele ariei, proprietățile, geologia, solurile, habitatele, zonele de dezvoltare pentru diverse specii etc.)
- Liste cuprinzând speciile și tipurile de habitate
- Liste cuprinzând părțile interesate

Tabelul 3.7 Conținutul Capitolului al doilea din planul de gestionare al ariilor protejate Natura 2000

Cuprinsul Capitolului 2 – Descrierea ariei protejate
(după Appleton, 2002)

2.1 Informații generale

2.1.1. Amplasamentul și limitele ariei protejate

Amplasament: Indicați poziția geografică și mărimea ariei protejate Natura 2000. Includeți o hartă la scară mică din care să rezulte clar țara, regiunea (biogeografică), localitățile cele mai apropiate. Includeți de asemenea, o hartă care să arate cu claritate limitele ariilor protejate învecinate. O astfel de hartă ar fi trebuit inclusă deja în formularul standard utilizat în selectarea ariei protejate Natura 2000.

Limitele și zonele ariei protejate: Indicați cu claritate limitele ariei protejate pe o hartă la scară mare și argumentați motivele alegerii limitelor existente. Dacă zona este folosită de arie, descrieți zonele stabilite și explicați sistemul de zonare utilizat.

2.1.2. Drepturile de proprietate asupra terenurilor

Drepturile de proprietate: Descrieți drepturile de proprietate existente în cadrul ariei protejate, tipul de proprietate (privat, de stat, în custodia unei organizații neguvernamentale din domeniul conservării mediului), datele de achiziție, acorduri privind dreptul de folosință, drepturi și servituți legale etc.

2.1.3 Structura de administrare și resursele disponibile

Organizarea: descrieți structura personalului cu ajutorul unei organigrame.

Responsabilități: Identificați responsabilitățile individuale privind diverse aspecte legate de gestionarea ariei protejate. Asigurați-vă că aceste detalii sunt de actualitate.

2.2 Caracteristici ecologice

2.2.1 Ecosisteme și habitate

Descrieți habitatele menționate în Anexa I din Directiva privind habitatele și prezente în cadrul ariei protejate, utilizând terminologia europeană standard pentru rețeaua Natura 2000 (EUR 25). Descrieți de asemenea habitatele care nu sunt menționate în Anexa I, precum și ecosistemele importante pentru conservarea ariei. În cazurile în care este necesară o detaliere suplimentară a tipologiei habitatelor importante din punct de vedere al conservării ariei, le veți menționa și pe acestea.

2.2.2 Peisaje

Descrieți peisajele și elementele peisagistice importante.

2.2.3 Flora

Alcătuți o listă a speciilor importante la nivel mondial, tipice sau rare (recensăminte botanice) și faceți referiri la starea lor actuală. Speciilor listate în Anexa II din Directiva privind habitatele trebuie să li se acorde o atenție specială. Alcătuți o listă a altor specii importante la nivel național/local, tipice sau amenințate, mai ales dacă acestea au fost cuprinse în setul de date standard înaintat Comisiei Europene.

2.2.4 Fauna

Alcătuți o listă a speciilor importante la nivel mondial, tipice sau rare (recensăminte faunistice) și faceți referiri la starea lor actuală. Speciilor listate în Anexa II din Directiva privind habitatele sau cele la care se face referire în Articolul 4 din Directiva privind păsările trebuie să li se acorde o atenție specială.

2.3 Caracteristici fizice

2.3.1. Clima

Clima la nivelul țării: descrieți condițiile climatice la nivelul țării și eventual, variația acestora: temperatură, precipitații, vânt etc.

Clima la nivel regional: descrieți variațiile regionale în raport cu datele disponibile la nivel național. Clima la nivel local (al ariei protejate): descrieți caracteristicile climatice ale ariei protejate. Explicați modul în care aceste caracteristici influențează clima și/sau influențele climatice la nivelul ariei protejate.

2.3.2 Geologia și formele de relief

Sintetizați trăsăturile geologice/geomorfologice ale ariei protejate. Astfel de trăsături vor privi: roca de bază, formațiunile neconsolidate, eroziunea și formele de relief. Hărțile și fotografiile pot fi foarte folositoare.

2.3.3 Soluri/formațiuni de substrat

Sintetizați caracteristicile importante ale solurilor și formațiunilor de substrat.

2.3.4 Hidrologia

Descrieți și indicați prin imagini cartografice trăsăturile hidrologice, cum ar fi: apele subterane, influențele apelor marine/salmastre/dulcicole și regimul apelor de suprafață pe cuprinsul ariei protejate, etc.

2.4 Trăsături socio-economice și culturale

2.4.1 Părțile interesate

Alcătuieți o listă a părților interesate, utilizând rezultatele obținute în urma derulării fazei de pregătire. Furnizați date statistice privind populația care trăiește în interiorul și în jurul ariei protejate Natura 2000. Alcătuieți o listă minimală a principalelor așezări umane și indicați principalele date demografice și socio-economice.

2.4.2. Folosința terenurilor

Descrieți modul în care terenurile aferente ariei protejate Natura 2000 sunt folosite în prezent.

Vor fi luate în considerare următoarele tipuri de folosință a terenurilor:

- Conservarea naturii
- Agricultură
- Păduri/exploatare forestiere
- Zone recreative
- Vânătoare și pescuit
- Industrie extractivă
- Utilizarea apei
- Educație și cercetare
- Turism
- Depozitarea deșeurilor
- Activități militare
- Braconaj etc.
- Conștientizarea publicului

Lista criteriilor pentru descriere:

- Folosința actuală
 - Importanța economică
 - Activități (sezoniere)
 - Impact asupra mediului
 - Autorizații
 - Legi și reglementări relevante
 - Monitorizare/control
-

2.4.4 Folosința trecută a terenurilor

Descrieți pe scurt (folosind referințe la hărți istorice) folosința trecută a terenurilor, mai ales în zonele în care activitățile respective au avut sau continuă să aibă un impact asupra valorilor naturale existente în cadrul ariei protejate.

2.4.5 Patrimoniul cultural

Descrieți monumentele istorice și alte elemente arheologice semnificative.

3.6 Faza 4: Evaluarea caracteristicilor

Fiecare parte interesată în procesul de elaborare a planului de gestionare trebuie să înțeleagă motivele pentru care aria protejată Natura 2000 și ecosistemele sale sunt importante. În cadrul capitolului referitor la descrierea ariei protejate (Capitolul 3.5) este cuprinsă o enumerare simplă a trăsăturilor care pun în evidență valoarea ecologică a ariei respective. Evaluarea acestor caracteristici este necesară pentru identificarea unor posibile efecte negative care s-ar putea răsfrânge asupra ariei protejate Natura 2000. De exemplu, se pot recunoaște probleme care conduc la deteriorarea habitatelor și la perturbarea speciilor (partea I). Evaluarea caracteristicilor constituie cel de-al treilea capitol recomandat al unui plan de gestionare. Se poate elabora asupra introducerii unor indicatori care să permită determinarea gradului de deteriorare a habitatelor și de perturbare a speciilor (a se vedea capitolul următor).

O evaluare a fost deja efectuată pe parcursul procesului de selectare a ariei protejate, aceasta putând fi utilizată ca punct de plecare pentru evaluarea din cadrul acestui capitol. Formularul standard cuprinzând datele colectate pe parcursul procesului de selectare a ariei protejate include un paragraf referitor la vulnerabilitate. Acest paragraf se referă la: 'natura și amploarea presiunilor exercitate asupra ariei protejate ca urmare a influențelor antropice sau altor influențe, precum și fragilitatea habitatelor și ecosistemelor care se găsesc în cadrul ariei protejate'. Pe durata evaluării caracteristicilor, se va face o estimare brută a impactului generat de aceste caracteristici asupra speciilor și habitatelor prezente. Într-un stadiu ulterior, se pot defini obiectivele, pornind de la problemele identificate ca afectând acele trăsături care au determinat selectarea ariei protejate Natura 2000. Activitățile cu un (potențial) efect negativ asupra ariei protejate vor trebui să facă obiectul unei evaluări, conform celor descrise în Capitolul 1.3.3.

3.7 Faza 5: Definirea obiectivelor

Acest capitol explică procesul de definire a obiectivelor și indicatorilor, în urma evaluării caracteristicilor ariei protejate Natura 2000. Pentru a observa în ce măsură planul de gestionare a avut efectele scontate, de exemplu, dacă obiectivele au fost îndeplinite, va fi necesară definirea unor indicatori sau a unor norme cuantificabile asociate.

3.7.1 Obiective

Desemnarea ariilor de protecție specială și a ariilor speciale de conservare, impune o mare parte din obiectivele prevăzute pentru aceste zone. Ariile Natura 2000 trebuie gestionate astfel încât să fie menținute acele trăsături care au recomandat desemnarea lor în această calitate. Acesta devine astfel, principalul obiectiv legat de conservarea naturii. În mod obișnuit, pentru stabilirea obiectivelor, evaluarea caracteristicilor se va baza exclusiv pe biodiversitate și pe raritatea anumitor specii și habitate. Deoarece gestionarea ariilor Natura 2000 necesită formularea unor obiective care să includă și aspecte sociale, economice și culturale, trebuie avută în vedere o abordare mai pragmatică, extinzând obiectivele dincolo de cel principal, referitor la conservarea naturii.

Definiția obiectivului unei arii protejate: 'Prin obiectiv se înțelege starea unui ecosistem și/sau starea sistemului social cu care acesta interacționează, pe care planul de gestionare urmărește să o atingă în vederea realizării scopului final și pe durata ciclului de viață al planului respectiv'.

Se recomandă utilizarea evaluării descrise în Capitolul 3.6, prin care se pot identifica probleme de natură să influențeze formularea obiectivelor. În cazul ariilor protejate Natura, scopul activității de gestionare îl constituie menținerea sau refacerea habitatelor la un nivel favorabil de conservare. De exemplu, pentru o specie inclusă în Directiva privind habitatele, cum ar fi *Rhinolophus ferrum-equinum*, un obiectiv l-ar putea reprezenta ‘menținerea sau refacerea populației de *Rhinolophus ferrum-equinum* la un nivel favorabil de conservare’. Din punct de vedere ecologic, obiectivele sunt așadar destul de simple: pentru habitate și specii, trebuie acționat în direcția menținerii sau refacerii acestora la un nivel favorabil de conservare. Termenul ‘favorabil’ a fost explicat în Capitolul 1.2.1. La determinarea obiectivelor pe baza unor criterii ecologice, trebuie să se țină seama și de cerințele internaționale, cum ar fi listele roșii de specii, sau de tratatele internaționale menționate în Capitolul 1.1.3, asigurându-se că sunt acoperite toate cerințele legate de conservare, în cadrul ariei protejate.

După cum s-a menționat anterior, Directivele privind păsările și habitatele includ și cerințe de ordin socio-economic. Caracteristicile socio-economice ale unei arii protejate sunt incluse în capitolul de descriere a ariei respective. Trebuie să se stabilească dacă aria respectivă va putea beneficia de pe urma unor activități cu caracter socio-economic. În urma acestei evaluări pot fi identificate unele probleme legate de perturbarea ariei ca urmare a desfășurării unor activități turistice. Într-o astfel de situație, unul dintre obiective ar putea fi: ‘Promovarea unui turism durabil în cadrul ariei protejate, care să nu conducă la perturbarea speciilor și la deteriorarea habitatelor’. Dacă unele activități locale (de exemplu, agricultura) ar fi oprite ca urmare a efectelor negative pe care le-ar putea avea, un obiectiv colateral ar putea fi reprezentat de ‘Încurajarea comunităților locale de a dezvolta activități alternative, aducătoare de beneficii și de natură să reducă presiunile asupra resurselor existente în cadrul ariei protejate’.

Formularea obiectivelor reprezintă, într-o oarecare măsură, un ansamblu de compromisuri și negocieri. Dezideratul de calitate a unui ecosistem sau a unui sistem social este determinat de alegerea obiectivelor. Evident, în cazul ariilor Natura 2000, această calitate face obiectul unor prevederi cuprinse în Directivele privind habitatele și păsările, fiind la latitudinea echipei de elaborare a planului de gestionare dacă vor fi formulate obiective care să implice atingerea unei calități superioare în raport cu cea prescrisă. Numeroase sisteme de planificare promovează utilizarea obiectivelor de tip SMART a căror denumire provine din eliziunea următoarelor atribute:

- **S**pecific: obiectivul trebuie să exprime ceva concret, nu doar o dorință vagă
- **M**asurable (măsurabil): subliniază necesitatea cuantificării obiectivului pentru a se putea dovedi îndeplinirea sa
- **A**chievable (realizabil): posibilitatea obținerii rezultatelor în limitele timpului și resurselor disponibile
- **R**ealistic (realist): exprimă ceea ce este cu adevărat posibil, pe baza evaluării
- **T**imed (într-un timp determinat): timpul implicit pentru atingerea obiectivelor este cel de șase ani, conform prevederilor planului, dar dacă obiectivul poate fi realizat într-un timp mai scurt, acest lucru trebuie exprimat cu claritate

3.7.2 Indicatori

În vederea monitorizării obiectivelor, este necesară definirea unor indicatori pentru fiecare obiectiv*. Un indicator poate fi asociat de asemenea, unei acțiuni cu caracter de gestionare**. În cele mai multe cazuri, obiectivele propuse nu pot fi măsurate direct. Indicatorii permit de asemenea, evaluarea gradului de îndeplinire a unui obiectiv.

Definiția indicatorilor: ‘Indicatorul reprezintă un parametru cantitativ sau calitativ care poate fi evaluat în raport cu un obiectiv propus sau cu o acțiune de gestionare. Acest parametru descrie într-un mod obiectiv, verificabil și clar, anumite trăsături ale ecosistemului sau ale sistemului social asociat’.

* Indicatorii asociați unor obiective sunt formulați astfel încât să descrie în termeni cantitativi sau relativi starea unei anumite caracteristici a ecosistemului sau a sistemului social asociat.
De exemplu: Obiectiv: 'Atingerea sau menținerea unei populații de peste 1000 de indivizi din specia Y'.
Indicatorul aferent: 'numărul de indivizi din specia X'.

Un indicator asociat anumitor obiective poate sugera necesitatea atingerii unei anumite valori țintă sau plasarea într-un anumit interval. Un astfel de indicator poate fi considerat ca fiind o normă, adică o valoare de referință. Prin compararea normei cu rezultatele măsurătorilor efective, se va putea cunoaște gradul de conformare al unui anumit obiectiv cu norma respectivă. Odată ce au fost stabilite anumite norme, acestea trebuie să fie monitorizate regulat și modificate în cazul în care se dovedesc ca fiind neadecvate.

** Indicatorii asociați unor acțiuni de gestionare se referă la un proces sau la o intervenție umană.
De exemplu: O acțiune de gestionare: 'În zona X, iarba trebuie tunsă la fiecare șase luni'.
Indicatorul aferent: 'În zona X, iarba a fost tunsă sau nu'. Indicatorilor aferenți unor acțiuni de gestionare trebuie să li se dea de preferință, un verdict precis, lipsit de ambiguități. În exemplul dat, un simplu 'da' sau 'nu' nu ar fi suficient.

3.8 Faza 6: Elaborarea planului de acțiune

Odată ce au fost stabilite scopul gestionării, obiectivele, indicatorii și normele, acestea vor trebui utilizate în mod judicios. Lista obiectivelor va trebui să se concretizeze într-o listă de acțiuni. În cadrul acestui proces, se pot distinge următorii pași: formularea soluțiilor alternative de gestionare, selectarea acțiunilor de gestionare și integrarea acestor acțiuni într-un plan anual de lucru. Conținutul planului anula de lucru este discutat în Capitolul 3.11.

3.8.1 Conversia obiectivelor în soluții alternative de gestionare

Conversia unor obiective predefinite în acțiuni operaționale concrete este esențială pentru gestionarea ariei protejate. Soluțiile alternative de gestionare semnifică posibilități de acțiuni aplicabile bazate pe obiectivele formulate. În cadrul acestor soluții, este necesară efectuarea unei selecții care să separe alternativele cele mai eficiente și care se conformează gestionării ariei protejate.

3.8.2 Elaborarea formularului de acțiune în vederea gestionării

O acțiune de gestionare reprezintă cea mai eficientă soluție pentru atingerea unui obiectiv. Uneori, realizarea unui obiectiv va necesita punerea în aplicare a unui set de acțiuni. În fiecare caz se va stabili un indicator prin intermediul căruia acțiunea respectivă va putea fi monitorizată. Determinarea unui indicator corespunzător a fost explicată în Capitolul 3.7.2. În Tabelul 3.8 sunt redate trei tipuri de priorități care pot fi asociate fiecărei acțiuni.

Tabelul 3.8 Clasificarea priorităților pentru acțiunile de gestionare

Clasificarea priorităților (după Appleton, 2002)	
Prioritatea I	Acțiunile care TREBUIE întreprinse pe durata ciclului de viață al planului de gestionare. Această categorie trebuie aplicată cu strictețe, neexistând nici o scuză în caz de eșec. Categoria se referă la acțiuni cruciale a căror neîndeplinire ar putea conduce la compromiterea întregului plan.

Prioritatea 2 Se referă la acțiuni care AR TREBUI întreprinse. Există o oarecare flexibilitate legată de această categorie, dar neîndeplinirea acțiunilor trebuie motivată riguros.

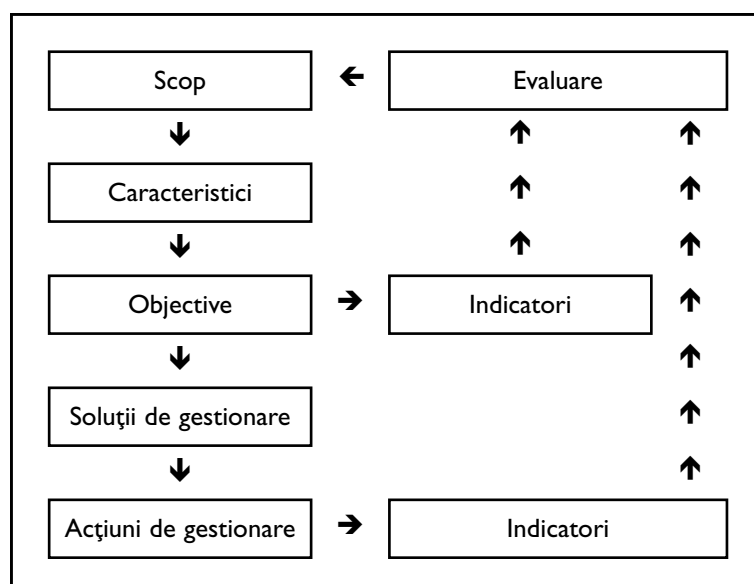
Prioritatea 3 Acțiuni care POT FI întreprinse în situațiile în care mai există un disponibil de timp/resurse după îndeplinirea acțiunilor din primele două categorii.

Pe durata de viață a unui plan de gestionare (șase ani), trebuie urmărită îndeplinirea TUTUROR acțiunilor; prin urmare ar putea exista tendința clasificării celor mai multe acțiuni în prima categorie de prioritate, însă acest lucru trebuie evitat. Orientativ, se poate utiliza următoarea structură: 30 % din acțiuni în prima categorie de prioritate, 50 % în a doua și 20 % în a treia. Aceasta nu este nicidecum însă, o structură obligatorie.

Pentru fiecare obiectiv va fi completat un formular privind acțiunea de gestionare aferentă. Un astfel de formular poate fi consultat în anexă, și utilizat ca îndrumar. Aceste formulare de acțiune în vederea gestionării pot fi incluse în Capitolul 5 al planului de gestionare. Sarcinile specifice descrise pentru fiecare an trebuie incluse într-un plan anual de lucru (Capitolul 3.11).

3.9 Faza 7: Stabilirea procedurilor de monitorizare, analiză și raportare

Acest capitol descrie procedurile de monitorizare și analiză aferente planului de gestionare, precum și responsabilitățile implicate de acestea. Sunt discutate de asemenea obligațiile privind raportarea care derivă pentru statele membre ale uniunii Europene, din Directivele privind habitatele și păsările. Acest capitol nu își propune să prezinte un sistem de monitorizare, acesta fiind în afara scopurilor propuse pentru acest document. Un astfel de sistem ar putea fi însă conceput la nivel național, într-un viitor apropiat. Odată cu punerea la punct a unui sistem de monitorizare funcțional pentru toate ariile protejate Natura 2000 din România, acesta ar trebui utilizat în combinație cu prezentul document.

3.9.1 Prevederi ale legislației europene privind monitorizarea și raportarea

Directiva privind habitatele: În conformitate cu Articolul 11 din această Directivă, statele membre trebuie să întreprindă acțiuni de supraveghere și monitorizare a nivelului de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de interes comunitar, cu atenție specială acordată habitatelor și speciilor prioritare. La fiecare șase ani, statele membre trebuie să alcătuiască un raport privind implementarea măsurilor întreprinse în virtutea Directivei privind habitatele. 'Acest raport va include informații privind măsurile de conservare prevăzute de Articolul 6(1), precum și o evaluare a impactului generat de acele măsuri care au avut în vedere nivelul de conservare a tipurilor naturale de habitate cuprinse în Anexa I și a speciilor incluse în Anexa II, împreună cu rezultatele principale ale acțiunilor de supraveghere...'

Directiva privind păsările: În conformitate cu Articolul 10 din această Directivă, statele membre trebuie să: 'Încurajeze cercetarea și orice alte activități necesare pentru a asigura protejarea, gestionarea și utilizarea populațiilor alcătuite din toate speciile de păsări la care se face referire în Articolul 1'. Astfel, monitorizarea va constitui un aspect esențial al cercetării și al activităților menționate. În plus, Articolul 12(1) prevede că statele membre trebuie să înainteze Comisiei Europene, o dată la trei ani, un raport privind implementarea prevederilor din legislația națională care asigură conformarea cu Directiva privind păsările.

3.9.2 Monitorizarea și analiza în contextul planului de gestionare

Odată cu punerea în aplicare a planului de gestionare, va trebui să se cunoască dacă acesta are efectele scontate, dacă acțiunile întreprinse asigură îndeplinirea obiectivelor și dacă obiectivele contribuie la atingerea scopului final. Din acest motiv, este important ca planul de gestionare să fie analizat în mod regulat, astfel încât factorii responsabili de o anumită arie protejată să fie bine informați asupra îndeplinirii sau neîndeplinirii eficiente și reale a tuturor obiectivelor propuse. Frecvența și domeniul de acțiune al acestor analize vor fi diferite de la o arie protejată la alta. Acest lucru trebuie stabilit cu claritate în planul de gestionare. Înaintea începerii activității propriu-zise în cadrul planului de gestionare, ar trebui să existe o listă de indicatori (Capitolul 3.7.2), astfel încât la sfârșitul anului pentru care se realizează analiza, să se poată face o comparație între realizări și contribuția fiecărei acțiuni întreprinse la realizarea unui anumit obiectiv.

Monitorizarea cade în responsabilitatea administratorilor (custozilor) ariilor protejate.

Agenția Națională de Protecția Mediului va avea responsabilitatea coordonării și administrării bazelor de date, a compilării și actualizării acestora cu rezultatele monitorizărilor efectuate în cadrul ariilor Natura 2000. Administratorii vor furniza Agenției Naționale datele care pot contribui la îmbunătățirea procesului decizional în problemele care privesc conservarea ariilor protejate Natura 2000.

Pentru fiecare măsură întreprinsă, va fi alcătuit un registru al activităților efectuate, menționându-se resursele utilizate și timpul consumat, în scopul analizării acestui registru la sfârșitul fiecărui an.

Cu toate acestea, analiza regulată a fiecărui plan de lucru pe parcursul unui an, este de o deosebită importanță deoarece permite realocarea resurselor și rearanjarea priorităților, de câte ori acestea se vor dovedi necesare.

În sinteză, capitolul privind monitorizarea ar trebui să includă următoarele informații:

- Toate variabilele (indicatorii) și informațiile care privesc aceste variabile, cum ar fi: unitățile de măsură, metodele de măsurare, frecvența măsurătorilor, etc.
- Datele necesare raportării și evaluării gradului de realizare a obiectivelor
- Sistemul de monitorizare utilizat (disponibil sau propus)
- Autoritatea competentă

3.10 Faza 8: Asigurarea resurselor, aprobarea planului de gestionare și acțiunile educative

Acest capitol explică importanța asigurării resurselor și aprobarea planului (faza 8 din procesul de elaborare a planului de gestionare). Este important să se identifice resursele necesare pentru acțiunile de gestionare și pentru activitățile de monitorizare. Capitolul 7 al planului de gestionare poate conține informații privind modul în care se vor finanța astfel de activități. Acest capitol conține de asemenea, anumite recomandări menite să asigure sprijinirea planului de către toate părțile interesate.

3.10.1 Resursele și bugetul planului de gestionare

Resursele sunt necesare pentru a implementa planul de gestionare, acestea constând din: timp, cunoștințe, echipamente și infrastructură. Evaluarea costurilor cerute de fiecare activitate, precum și mijloacele de finanțare prevăzute ar trebui prezentate într-un proiect de buget (un tabel care să descrie cheltuielile prevăzute). O parte a echipei angajate în elaborarea planului se va ocupa de planificarea bugetului și a resurselor. Pe parcursul fazei de pregătire, va fi efectuată o evaluare a resurselor menită să identifice disponibilul existent. Este important să se clarifice modul de alocare a acestor resurse. Echipa managerială va trebui să identifice resursele necesare îndeplinirii fiecărei acțiuni și activități de monitorizare planificate, sintetizând totodată necesarul bugetar aferent. Dacă resursele disponibile sunt reduse, acestea pot fi alocate utilizând un sistem de priorități de tipul celui descris în Tabelul 3.8. În cazul în care este necesară implementarea unor măsuri compensatorii pentru părțile afectate – nu atât prin intermediul unor fonduri, cât mai ales, prin activități alternative – astfel de activități vor trebui să nu afecteze habitatele și speciile prezente. Aceste măsuri vor fi argumentate prin date ecologice.

3.10.2 Aprobarea planului de gestionare, activități educaționale

Planul de gestionare ar putea include un capitol prin care să se explice cum va fi promovat planul de către administratorii ariilor protejate Natura 2000, la nivelul publicului. Acest capitol poate conține informații privitoare la grupurile de interese, reglementări existente la nivel local, activități educaționale și de promovare, metodele prevăzute (pagini de Internet, excursii etc.). Planul de gestionare va avea șanse mult mai mari de succes dacă va fi sprijinit de publicul larg și de factorii de decizie. Este important să se acorde ocazia consultării planului unui număr cât mai mare de părți interesate. Faza 8 a procesului de elaborare a planului include de asemenea, câțiva pași care se referă la aprobarea acestui document. Se sugerează următoarea procedură:

- Elaborarea unui program de consultare, aprobare și publicare.
- Asigurarea părților interesate (științifice sau de drept) cu o copie a proiectului de plan de gestionare, adresând rugămintea ca acestea să consulte documentul și să comenteze asupra lui, într-un interval de 30 de zile.
- Asigurarea părților interesate rămase cu un sumar atractiv al planului de gestionare care să descrie logica fundamentală a planului, scopul final, obiectivele și acțiunile asociate. În vederea obținerii unei reacții din partea acestor părți, se poate sugera organizarea unei întâlniri de lucru.
- Pregătirea unei variante finale a planului, pe baza tuturor reacțiilor primite. Este util să se investească efort în a face documentul cât mai atractiv și ușor de utilizat.
- Depunerea versiunii finale la autoritățile competente în vederea aprobării sale oficiale.
- Operarea modificărilor finale și publicarea planului în formă extinsă și ca sumar. Distribuirea de copii la nivelul părților interesate relevante.

3.11 Faza 9: Elaborarea planurilor anuale de lucru

Ultima fază din procesul de elaborare a planului de gestionare o constituie elaborarea planurilor anuale de lucru. Aceste planuri trebuie să fie flexibile, deschise și să reflecte realitatea. Un plan de lucru stabilește activitățile (sarcinile specifice) necesare pentru gestionarea ariilor protejate Natura 2000. Câteva dintre activitățile de gestionare pot fi incluse direct în planul anual de lucru, pe când alte activități vor necesita o perioadă mai mare de timp pentru a fi elaborate. În astfel de cazuri, planul anual de lucru trebuie să specifice care parte a acțiunii respective poate fi finalizată pe durata unui an.

Planul anual de lucru trebuie să identifice prioritățile de lucru, parametrii de alocare a timpului, cerințele de finanțare și responsabilitățile pentru îndeplinirea activităților. Planificarea timpului alocat pentru aceste activități poate avea o importanță deosebită, mai ales când proiectul este dependent de un altul. Pentru a evita apariția oricăror probleme, se poate alcătui o diagramă Gantt. Planurile anuale de lucru pentru anul următor se vor elabora în ultimul trimestru al anului în curs.

Planul anual de lucru va fi evaluat în fiecare an și va fi modificat sau refăcut în funcție de necesități. Monitorizarea reprezintă un factor cheie în a stabili dacă un plan anual de lucru trebuie sau nu să fie reajustat. Un astfel de plan trebuie să stabilească cu claritate obiectivele prevăzute a fi îndeplinite pentru anumite perioade prevăzute în planul de gestionare și să evalueze costurile aferente acestor obiective. Aceste planuri vor constitui o bază pentru alocarea resurselor și se vor dovedi utile pentru a realiza comparații între diverse arii protejate. Formularul unui astfel de plan de lucru se găsește în anexă.

Anexe

Exemplu privind sistemul de zonare a ariei protejate

Sistemul de zonare a ariilor protejate Natura 2000 (după Appleton, 2002)		
Zona	Obiective și priorități ale gestionării	Abordarea gestionării
<i>Zone de gestionare în cadrul ariei protejate</i>		
Zona centrală de conservare	<p>Prioritate totală acordată conservării speciilor, habitatelor, ecosistemelor, formelor de relief și peisajului</p> <p>Sunt permise activități de gestionare limitate și nedestructive, orientate spre monitorizare și cercetare</p>	<p>Protecție totală prin patrulare, impunerea reglementărilor și monitorizare</p> <p>Absența oricăror amenajări care să faciliteze accesul și utilizarea</p>
Zona de dezvoltare a speciilor sălbatice	<p>Gestionare în vederea conservării, menținerii valorilor peisagistice naturale și activități recreaționale liniștite în zonele naturale</p> <p>În mod normal, sunt permise procese naturale, cu intervenție umană minimă și fără dezvoltarea infrastructurii</p> <p>În mod normal, sunt permise explorări, cercetări, activități de monitorizare, precum și activități recreaționale de amploare scăzută și impact redus, beneficiind de un minim de amenajări.</p>	<p>Protecție prin patrulare și impunerea unor reglementări strict definite.</p> <p>Amenajări care să faciliteze accesul și utilizarea, dar fără infrastructură permanentă</p>
Zona de utilizare intensivă	<p>Zone accesibile și pe cât posibil mai puțin vulnerabile, permițând un număr mare de vizitatori care să bucure de zonă în limite acceptabile</p> <p>Organizarea de activități recreaționale bazate pe frumuseți naturale, amenajări cu caracter educațional, precum și activități comerciale reglementate</p> <p>Infrastructură de gestionare a parcului, adesea prezentă în astfel de zone</p>	<p>Asigurarea unor amenajări și a unei infrastructuri de înaltă calitate pentru vizitatori și alți utilizatori</p> <p>Utilizarea și impunerea unor reglementări bine definite pentru utilizatori</p> <p>Acceptarea unui impact moderat datorat vizitatorilor</p>

Utilizarea intensivă a anclavelor și coridoarelor	Asigurarea vizitării unor amplasamente specifice, posibil situate în zone restricționate din cadrul ariei Natura 2000, de către un număr mare de vizitatori	Asigurarea unor amenajări de acces controlat prin intermediul unor rute strict definite, în anumite perioade și cu anumite ocazii
	Vizite organizate și regulate permise adesea, cu ocazia unor evenimente anuale semnificative (festivaluri religioase și culturale)	

Dezvoltarea unor anclave sau coridoare	Este permisă funcționarea continuă a amenajărilor existente în anumite zone restricționate	Menținerea unor legături strânse cu administratorii din anclave
	Exemple: instalații hidroelectrice, drumuri importante, zone de pregătire militară	Monitorizare periodică

Gestionarea zonelor situate fie înăuntrul, fie în afara ariilor protejate

Zona tampon	Se adresează integrării activităților de cercetare, educație, turism, utilizare/ dezvoltare durabilă și a celor tradiționale	Colaborare cu alte agenții de gestionare a terenurilor și cu utilizatorii locali ai resurselor
	Promovarea și sprijinirea activităților durabile nedistructive care nu vor afecta aria protejată	Asistență și consiliere în vederea extinderii structurilor utilizate de localnici
	Sunt permise activități comerciale bazate pe anumite norme ecologice și de proiectare	Interpretare, ridicarea nivelului de conștientizare și educație al localnicilor și vizitatorilor

Zona de tranziție/ dezvoltare durabilă	O zonă care nu este definită întotdeauna complet și care înconjoară parcul	Factori de încurajare, colaborări, parteneriate, îndrumare privind planificarea
	Accent pus pe încurajarea dezvoltării durabile și ecologice, de natură să creeze legături între parc și împrejurimile sale	Protecție și monitorizare indirecte
		Creșterea gradului de conștientizare și educație
		Colaborare/consultare cu agențiile locale de gestionare, autoritățile, activitățile comerciale și comunitățile locale sau cu alte părți interesate

Zone ecologice	<p>Protejarea domeniilor de dezvoltare a speciilor, habitatelor și ecosistemelor care se extind peste limitele parcului (de exemplu, sisteme acvatice, bazine hidrografice, mamifere mari, păsări migratoare)</p> <p>Încurajarea menținerii unor elemente de legătură cu peisajul, evitarea fragmentării, menținerea surselor de specii din afara ariei protejate, prevenirea accesului poluanților</p>	<p>Colaborare/consultare cu agențiile locale de gestionare, autoritățile, comunitățile locale sau cu alte părți interesate, agenții internaționale și alte țări</p> <p>Contribuții la elaborarea planurilor locale și regionale de amenajare a teritoriului</p>
Zone culturale	<p>Protejarea elementelor culturale și a practicilor tradiționale durabile susținute de populația ale cărei teritorii includ aria protejată Natura 2000</p> <p>Încurajarea și menținerea practicilor tradiționale de natură să sprijine obiectivele ariei protejate</p>	<p>Consultare cu diverse grupuri și lideri culturali și comunitari</p>
<i>Zone de influență situate în afara ariei protejate</i>		
Zone administrative naționale	<p>Menținerea conservării și protecției mediului la scară regională</p> <p>Promovarea cooperării și coordonării în domeniul conservării, la nivel regional și național</p>	<p>Coordonarea eforturilor de gestionare cu agențiile regionale și naționale implicate în amenajarea teritoriului</p>
Zone administrative internaționale	<p>Menținerea conservării și protecției mediului la scară internațională</p> <p>Promovarea cooperării și coordonării în domeniul conservării, la nivel internațional</p>	<p>Colaborare cu, și contribuție la convențiile, acordurile și organizațiile internaționale</p>
Zona de conștientizare	<p>Fără limite definite</p> <p>Creșterea gradului de conștientizare și sprijin pentru ariile protejate Natura 2000</p>	<p>Promovare, reclamă, programe de acces, pagina de Internet a parcului</p>

Numele ariei protejate Natura 2000																
Formular de planificare a acțiunilor: priorități, grafic de desfășurare și parteneri																
A se completa un formular pentru fiecare obiectiv																
Obiectiv	Indicator	Prioritate	Denumirea obiectivului propus													
			Grafic de desfășurare													
			An 1		An 2		An 3		An 4		An 5		An 6			
			Sem.1	Sem.2	Sem.1	Sem.2	Sem.1	Sem.2	Sem.1	Sem.2	Sem.1	Sem.2	Sem.1	Sem.2	Responsabili	Obs.
Adăugați rânduri în funcție de necesități																

Formular pentru planul de lucru anua

Numele ariei protejate Natura 2000												
Plan de lucru anual pentru anul 20...												
Membrii echipei												
introduceți aici												
Acțiune/subacțiune (Utilizați propriul sistem de numărare)	Luna curentă											
	I	F	M	A	M	I	I	A	S	O	N	D
Observații (Includeți datele unor evenimente specifice și a unor termene importante)												
Adăugați rânduri în funcție de necesități												

(După Appleton, 2002)

Bibliografie

Adhikari, J.R. (2001) Community Based Natural Resource Management in Nepal with Reference to Community Forestry: A Gender Perspective, *A Journal of the Environment*, Vol. 6, No. 7, 9:22

Appleton, M.R. (2002) Protected area management planning in Romania, a manual and toolkit, Fauna and Flora International

Bwalaya, S.M. (2004) Critical analysis of community-based wildlife resource management in Southern Africa: case study from Zambia, Occasional paper, University of Rhode Island, Kingston, USA, 29 pp

CBD (1992) Convention on biological Diversity, 1992 Earth Summit in Rio de Janeiro

CITES (1973) Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora Signed at Washington, D.C., on 3 March 1973, Amended at Bonn, on 22 June 1979

CMS (2003) Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, signed in Bonn, Germany, on 23 June 1979, this publication: October 2003

Council of Europe (1979) Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats, Bern, 19.IX.1979, European Treaty Series - No. 104

Danube Delta Biosphere Reserve Authority (2000) Public Awareness strategy, Ministry of Waters, Forests and Environmental protection, Tulcea, Romania

Dorottya Papp and Csaba Tóth (2004) Natura 2000 Site Designation Process with a special focus on the Biogeographic seminars, CEEWEB

Enserink, B., J.F.M., Koppenjan, W.A.H., Thissen, D.P., Kamps en G. Bekebrede (2003) Analysis of complex surroundings (course syllabus), faculty of Technology, Policy, and Management, Delft: Delft University of Technology

European Commission (2000) Managing Natura 2000 sites, the provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC

European Commission (2001) Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites, Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC, November 2001

European Commission (2002) Final Report on Financing Natura 2000, Working Group on Article 8 of the Habitats Directive

European Commission (2003) Continuing enlargement, Strategy paper and Report for the European Commission on the progress towards accession by Bulgaria, Romania and Turkey, Brussels, 5.11.2003, COM(2003) 676 final, {SEC(2003) 1210, 1211, 1212}

European Commission (2003) Interpretation manual of European Union Habitats (EUR 25), DG Environment, Nature & Biodiversity

European Commission (2004) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Regional Development Fund, COM(2004) 495 final

European Commission (2004) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Social Fund, COM(2004) 493 final

European Commission (2004) Proposal for a Council Regulation establishing a Cohesion Fund, COM(2004) 494 final

European Commission (2004) Proposal for a Council Regulation on Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), COM(2004) 490 final

European Commission (2004) Proposal for a Council Regulation on the European Fisheries Fund, COM(2004) 497 final

European Commission (2004) Nature conservation in the EU, European communities

European Union (1979) Council Directive of 2 April 1979 on the conservation of wild birds

European Union (1992) Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora

Eurosite (1999) The Eurosite management planning Toolkit, management plan guidelines, Pin Matra Programme LNV and English nature's European project

Eurosite (2004) A handbook for practitioners, Eurosite management planning toolkit, Complementary Guidance 2004, Darwin initiative project

Grimble, R. (1998) Stakeholder methodologies in natural resource management, Natural Resources Institute, The University of Greenwich

IUCN (1994) Guidelines for Protected Area Management Categories, CNPPA with the assistance of WCMC, IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK x + 261 pp

Lee, M.P. (2002) Community-Based Natural Resource Management: A bird's eye view. Centre Intern for the community-based natural resource management program initiative, international development research centre, Ottawa

Margoluis, R.A., Salfsky, N.N. (1998) Measures of success; Designing, managing and monitoring conservation and development projects, Island Press, Washington DC and Covelo, California

Ministry of Agriculture, Nature management and Fishing (2003) Verantwoordingsdocument, Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden, the Netherlands

Ministry of Environment and Waters Management (2004) Guidance paper to assess the administrative capacity for the implementation of European nature protection legislation (Birds- and Habitats Directives)

Ministry of Waters and Environmental Protection (1996) National Strategy and Action Plan for Biological Diversity Conservation and Sustainable Use of its Components in Romania (NBSAP), July 1996

Mitchell, R. and Dunn, M. (2003) The conservation project manual; the BP Conservation Programme, Fauna & Flora International, BirdLife International and the RSPB, Published by the BP Conservation Programme c/o BirdLife International Wellbrook Court Girton Road Cambridge CB3 0NA

United Nations Economic Commission for Europe (1998) Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters, 25 June 1998 (Aarhus Convention), Geneva: UNECE, 1998

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1970) 'Man and the Biosphere' (MAB) Programme, resulting from 'Biosphere Conference' organized by UNESCO in 1968

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1972) Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Adopted by the General Conference at its seventeenth session, Paris, 16 November 1972

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1994) Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat, Ramsar, Iran, 2.2.1971, as amended by the Protocol of 3.12.1982, and the Amendments of 28.5.1987, Paris 13 July 1994

Valentin-Smith, G. et al. (1998) Guide méthodologique des documents d'objectifs Natura 2000, Réserves Naturelles de France/Atelier Technique des Espaces Naturels, Quetigny, 144 pages

World Bank (1999) Biodiversity conservation management project Romania, Annex 11 Social analysis and Participatory approach

WWF (2004) Natura 2000 in new member states, a status report and list of sites of selected habitats and species, EU enlargement

WWF (2005) EU Funding for Environment, a handbook for the 2007–13 programming period

Caseta editorială

Prezentul document este elaborat în cadrul programului olandez de preaderare, destinat acordării de sprijin statelor candidate din Europa Centrală și de Est, în vederea îndeplinirii criteriilor necesare pentru obținerea statutului de stat membru al Uniunii Europene, prin implementarea de proiecte care privesc adoptarea legislației europene. Proiectul este finanțat de Guvernul Olandei / EVD – Agenția de Cooperare Internațională

Autori și editori

Ameco Environmental services:

- A. van Bergeijk
- S.P.A. Flink
- H.A.W. Kleinjans
- W.G.T. Vennekens

Klip + Klaar Communicatie:

- P. van Os

Fotografii:

- Peter Hermens
- Sergiu Mihuț
- Fleur van Vliet
- Erwin van Maanen
- Luc Hoogenstein

Adrese de contact

Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor
Direcția pentru Conservarea și Protecția Biodiversității,
Blvd. Libertății 12, sector 5, București, România
Tel: +40 21 3160531
E-mail: mmediu@mmediu.ro
Pagină Internet: www.mmediu.ro

Agenția Națională pentru Protecția Mediului
Spl. Independentei 294, sector 6, 060031 București, România
Tel: +40 21 4934237
E-mail: contact@anpm.ro
Pagină Internet: www.anpm.ro

Ameco Environmental Services
Koningslaan 60, 3583 GN Utrecht,
The Netherlands
Tel: + 31 30 2545840
E-mail: info@ameco-ut.nl
Pagină Internet: www.ameco-ut.nl

Toamna, 2006

Informații suplimentare

Unele părți din acest document (în primul rând tabele și figuri) au fost preluate sau traduse din documentații disponibile pe Internet sau în formă tipărită. În lista de mai jos sunt indicate principalele surse:

- Appleton (2002) Protected area management planning in Romania, a Manual and Toolkit
- European Commission (2000) Managing Natura 2000 sites, Article 6 - the 'Habitats' Directive 92/43/EEC
- Eurosite (1999) Management Planning toolkit
- Eurosite (2004) Eurosite management planning toolkit, Complementary Guidance 2004
- Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor (2004) Ghid de evaluare a capacității de implementare a legislației europene privind protejarea naturii
- Rezervația biosferei Delta Dunării (2000) Strategia de conștientizare publică

